

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 10. DECEMBER 1982

ŠTEV. 49 (2100)

Manjšina hoče iti s časom, zato terja konkretne rešitve

Z dokajšnjo mero skeptičnosti glede konkretnih rezultatov so šli včeraj zastopniki koroških Slovencev na razgovore s predstavniki treh v deželnem zboru zastopanih strank. Obnovitev dialoga ravno v sedanjem trenutku in to predvsem z namenom samo ugotovljati stanje („Bestandsaufnahme“, kakor je rečeno v povabilu), ni dopustilo prevelikih upanj, da se bi kaj premaknilo z mrtve točke in da bi prišli do konkretnega reševanja odprtih vprašanj člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Koroški Slovenci smo z zadoščenjem sprejeli povabilo na razgovore, saj je bilo že pred zadnjimi razgovori, ki so bili pred poldrugim letom, dosti odprtih vprašanj, do danes pa se jih je nakopičilo še več; predvsem tudi zaradi tega, ker se kljub nemškonalnemu pritisku manjšina razvija in skuša na raznih področjih dohiti tok časa. Manjšina se bori za to, da bi se oblikovala kot sestavni del avstrijske družbe družbeno dogajanje v Koroškem prostoru, kar je pa samo mogoče v enakopravnih okoliščinah. Pogoj za to pa je seveda pripravljenost avstrijskih oblasti omogočiti koroškim Slovincem vsestranski razvoj, ne pa ovirati naše življenje na predšolskem in šolskem področju, pri pretoku informacij v materinem jeziku v televiziji in radiu, pri uporabi jezika v javni upravi itd. Vse to in še več je bilo že dostikrat povedano v nešteti konkretnih vlogah, v operativnem koledarju, še več pa na včerajšnjih razgovorih, (o katerih v tej številki še ne moremo poročati).

Zahteva po trajnih kontaktih med vlado in Slovenci

Koristno pa je tudi, da se v tem trenutku spomnimo stališča obeh

osrednjih organizacij, ki sta ga lani ob tem času sprejeli z resolucijo, v kateri sta ocenili avstrijsko manjšinsko politiko kot nadaljevanje asimilacijskega pritiska na slovensko manjšino. Tudi danes še ni drugače. V tej resoluciji sta obe osrednji organizaciji predlagali namesto sosvetov, ki jih koroški Slovenci dosledno odklanjamo, takšen način dialoga, ki bi zagotavljal stalen kon-

takt med osrednjima organizacijama in deželno vlado, da bi tako čim boljše mogli ukrepati v korist manjšine. Razgovori se bi zato morali odvijati na podobni osnovi kot je bil zasnovan takozvani kontaktni komite. Tudi danes je rešitev odprtih vprašanj možna le, če se razvije dialog na omenjeni bazi, v katerem so koroški Slovenci enakopraven partner.

Premalo povpraševanja po žaganem lesu

Zaradi nazadovanja povpraševanja po žaganem lesu je imelo kmečko lesno gospodarstvo v zadnjem letu za 1 milijardo šilingov manj dohodkov. Skupno pa so dohodki gozdnih posestnikov nazadovali za 2 milijardi šilingov. Posledica tega nazadovanja je zapiranje žag. V Avstriji bodo zato v tej zimi zaprli 300 žag, od teh pa jih je 40 samo na Koroškem. To je bilo povedano na zadnjem občnem zboru kmetijske zbornice začetek tega tedna na gradu Krastowitz pri Celovcu. Zato so v posebni resoluciji kmetje zahtevali ukrepe proti uvozu lesa iz inozemstva.

Napeta situacija na lesnem sektorju je bila torej v ospredju občnega zbora kmetijske zbornice, na katerem je njen predsednik Deutschmann označil kmete kot resnične „zelene“, ki so vest naroda in ki vejo kako občutljiva je narava. V svojem poročilu je predsednik Deutschmann poudaril pomen kmetijstva, ki letno ustvari blaga za 6 milijard šilingov, kar je več kot ga proizvaja obrt oz. tudi koroški energetski sektor.

Zastopniki socialističnih kmetov so zavračali ÖVP-jevske argumente, ki vidijo vzroke za nazadovanje kmetijstva le v socialistični agrarni politiki, in so opozorili na številne

realne faktorje, ki prispevajo k nazadovanju. Na področju živalske proizvodnje je vladalo splošno zadovoljstvo, opozorjeno pa je bilo na dejstvo, da se na Koroškem ukvarja s proizvodnjo prašičev le 35 kmetij, čeprav je na tem področju odprtih še veliko možnosti. Opaziti je tudi večje zanimanje za ovčerejo, ki ima predvsem v višjih predelih svoje prednosti.

Soglasno je bil sprejet tudi proračun kmečkega zastopstva za leto 1983, ki je letos za 2 milijona višji kot lani in obsega 44,8 milijona šilingov. Spet je bilo slišati kritiko na račun visokih stroškov v upravi kmetijske zbornice.

Za enakopravnost slovenskega jezika v upravi

„Namesto, da bi občina Žitara vas v smislu člena 7 in druge veljavne manjšinske zakonodaje odgovorila občani na njegovo izrecno zahtevo tudi v slovenskem jeziku, rajši krši zakone in zaostruje narodno politično situacijo v žitarski občini.“ To je izjavil predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser v zvezi z dogodkom, ki se je te dni pripetil v Žitari vasi, ko občina ni bila pripravljena upoštevati tudi slovenski jezik kot enakopraven uradni jezik.

Ta diskriminacijski dogodek poleg cele vrste drugih konkretnih slučajev neupoštevanja slovenskega jezika, omenimo naj samo ravnanje koroškega deželnega šolskega sveta, ki vztrajno vrača vloge slovenskih organizacij, ponovno potrjuje, da merodajni v deželi niso pripravljeni upoštevati člen 7 ADP kot mednarodno garancijo za enakopravnost Slovencev na Koroškem. „Za nekatere občinske pred-

stavnike na Južnem Koroškem pa vsako prizadevanje za ustavno zadržane pravice pomeni že provokacijo“, je poudaril predsednik dipl. inž. Wieser in ugotovil, da ZSO podpira prizadevanja naših ljudi po enakopravnosti slovenskega jezika v upravi in odločno zavrača metode, ki se jih nekateri politiki, ki jim ni mar za enakopravno sožitje obeh narodov na Koroškem, poslužujejo.

Gospa Kukovica pa ni bila edina,

ki je te dni dobila z rdečim svincenikom prečrtano pismo („Želimo v obeh uradnih jezikih“) in vrnjeno brez spremnega pisma. Tudi Slovensko prosvetno društvo Trta, ki je zaprosilo pri občini, da bi smelo imeti tečaj slovenščine v ljudski šoli, je dobilo vrnjeno slovensko napisano pismo v enaki obliki kot gospa Kukovica. V žitarski občinski hiši postaja celo sistem, da celo v slovenskem jeziku (!) zavračajo slovenska pisma, kljub temu da imamo člen 7, vrhuta pa še zakon o narodnih skupinah!

PREBERITE

Spremembe v koroškem političnem vrhu

stran 2

Predsednik SZDL Srbije: Razumevanje za specifični položaj manjšin

stran 2

SPZ razpečava knjižni dar za leto 1983

stran 3

Razstava Bojana Golije v Celovcu

stran 3

Kdaj bo nomenklatura komisija?

stran 4

KOROŠKI PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

v a b i n a

koncert

PARTIZANSKE, DELAVSKE IN NARODNE PESMI
ki bo v nedeljo 19. decembra 1982 ob 14.30 uri v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Zbor vodi

prof. Branko Čepin

Vsi prisrčno vabljeni!

Beri tudi razgovor s tajnikom KPPZ na peti strani!

Ribičič tudi o vzrokih nacionalizma

Kljub težavam jugoslovanskega gospodarstva je dinar v zadnjem mesecu postopno pridobil na vrednosti na svetovnih tržiščih. Najbolje se je dinar uveljavil v Angliji, kjer je že nadoknadil 20-odstotno devalvacijo. Tudi v menjavi z ameriškim dolarjem in s švicarskim frankom se je zboljšal njegov položaj. Medtem pa se nadaljujejo politični napori Jugoslavije za zboljšanje situacije v deželi. Tako je v beograjskem radiu te dni imel zelo pomemben razgovor predsednik predsedstva CK Zveze komunistov Jugoslavije Mitja Ribičič, iz katerega povzemamo nekaj misli. Menil je, da bi bili brez samoupravne demokracije problemi v političnem sistemu še večji, optimistično pa je dejal, da bi lahko bilo žito jugoslovanskega narfa.

„Številni nesporazumi med republikami in pokrajinami so nastali prav zato, ker se nismo sporazumevali kot samoupravljalci, kot združeno delo, prek delegatskih skupščin... temveč smo se lotevali problemov prek državnopolitičnih predstavnikov narodov v republikah in pokrajinah,“ je dejal Mitja Ribičič.

Govoril je tudi o vzrokih stopnjevanja nacionalizma. Menil je, da so

včasih tudi objektivni, čepravno ga s tem ni moč opravičevati. Spomnil je na razlike v razvitosti in ugotovil, da razvoja na Kosovu ni moč razlagati samo s posebnostmi Kosova. „Kar se je zgodilo na Kosovu, se dogaja tudi v nekaterih drugih delih naše države; kjer so še pojavi odtujevanja partije in oblasti od ljudi, prihaja do samovolje, etatizma, stagnacije samoupravljanja.“ Posebnost Kosova je v tem, je menil Ribičič, da je prišlo do protirevolucionarnega izbruba nacionalističnih teženj, ki imajo oporo in spodbudo od zunaj. V trenutnem položaju utrjevanja političnega položaja pa potrebuje Kosovo resnično podporo vse Jugoslavije.

V mobilizaciji lastne organizacije — Zveza komunistov šteje 2 milijona 200 tisoč članov — vidi eno glavnih nalog za prihodnost. „Delavski razred danes terja od zveze komunistov večjo in konkretno odgovornost“, zato mora ZK znati analizirati vzroke zaupanja ali nezaupanja v njeno moč in sproti preprečevati odtujevanje ZK od množic. „Birokratizacija zveze komunistov je izjemno nevarna. To je bil vzrok za dogodke na Poljskem, v nekem smislu pa tudi na Kosovu“ je dejal Ribičič.

PRESEDNIK SZDL SRBIJE BULATOVIČ:

Najhitreje moramo razpravljati o maloobmejnem prometu

Minuli petek je bila na obisku pri koroških Slovencih delegacija SZDL Srbije, ki je na Koroško pripotovala preko Gorice iz Trsta. Delegacija pod vodstvom predsednika Vukoje Bulatoviča so sprejeli predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev s predsednikoma Feliksom Wieserjem in Matevžem Grilcem, ki so goste iz Srbije seznanili s trenutnim položajem slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Gre za prvi tovrsten obisk na Koroškem, in člani delegacije so izrazili svoje zadoščenje nad tem, da se lahko neposredno na licu mesta seznanijo s konkretnimi problemi koroških Slovencev.

V razgovoru s predstavniki slovenskih organizacij je Vukoje Bulatovič dejal, v zvezi z jugoslovan-skimi gospodarskimi ukrepi na meji, da Jugoslavija nikakor nima namena zapirati meje, da pa skuša urediti svoje gospodarske probleme. Predstavniki koroških Slovencev so ga seznanili s političnimi posledicami, ki jih imajo ti ukrepi za slovensko manjšino na Koroškem, in ga prosili, da naj se tudi SZDL Srbija zavzame za to, da bi maloobmejni promet izvezli iz trenutnih ukrepov. Predsednik SZDL Srbije je povedal v razgovoru z našim novinarjem, da je bil s posledicami gospodarskih ukrepov za razvoj manjšin seznanjen tudi že v Trstu, Gorici in Sloveniji in je izrazil svoje mnenje, da bi bilo treba o tem problemu ponovno razpravljati, saj namen gospodarskih ukrepov nikakor ni, da bi omejevali človeške, kulturne in druge vezi čez mejo. V razgovoru z dopisnikom Dela je še dodal, da mu je slovenska pobuda,

naj bi prebivalci obmejnega območja še naprej sodelovali na dosedajšnji ravni, „povsem razumljiva in potrebna“. Ker so za manjšine redni kontakti z matico življenjske-

ga pomena je treba upoštevati ta specifični položaj ter najhitreje preučiti možnosti za olajševalne korake, ki ne bodo v nasprotju s smislom stabilizacijskih ukrepov.

Gostje iz Srbije so si ogledali tudi nekatere ustanove slovenske narodne skupnosti, med drugim dvojezični otroški vrtec v Celovcu, gradbišče novega dijaškega doma in kmečkogospodarsko zadrugo ter posojilnico v Pliberku. Pliberški podžupan Mirko Kumer pa je delegacijo pri Brezniku povabil na kosilo.

Z leve na desno: Matevž Grilc, Vukoje Bulatovič, Feliks Wieser, sekretar gospodarske zbornice SR Srbije Radivoje Milošević in sekretar sekcije za mednarodne odnose pri SZDL Srbije Ljubomir Jusufović.

Proračunska debata v parlamentu

Višek parlamentarne debate je vsako leto proračunska debata, ki je običajno v zadnjem mesecu leta. Začela je prejšnji teden, zaključena pa bo tik pred božičnimi prazniki; letošnji proračun je zadnji te vlade, saj številni ministri, ki so bili dolga leta v svojih položajih, prihodnji vladi ne bodo več na razpolago, neodvisno od izida volitev. V plenarni proračunski debati ne gre več za suhe številke — le-te so bile objavljene, kritizirane in ponovno odobrene že pred dobrim mesecem — temveč v parlamentu gre za diskusijo bistvenih političnih gledanj in bistvenih razlik med strankami, in to že pod vplivom pomladanskih volitev. Izid debate je namreč že v naprej znan: opozicijski stranki bosta predloženi proračun v celoti odklonili, sprejet pa bo z glasovi vladajoče SPÖ.

Zadnji teden in začetek parlamentarne debate je bil v znamenju ostrih polemik med socialisti in ljudsko stranko, oz. med zveznim kanclerjem Kreiskim in zunanje-političnim govornikom ÖVP Steinerjem; Steiner je namreč v svojem govoru izrazil mnenje, da so pri pogajanjih za državno pogodbo v Moskvi socialisti nasprotovali zasidranjem pojma avstrijske nevtralnosti in državni pogodbi in da je zgolj zasluga Figla in Raaba, da je prišlo do sprejetja tega pojma v ADP. Kreisky je Steinerja nato označil kot „lažnivca“ in dobil zato ukor predsednika parlamenta Minkowitscha.

Kaj je ozadje tega spora? Najmočnejši bonus, ki ga ima SPÖ pri bodočih volitvah, je nedvomno osebnost državnega kanclerja, to pa še zlasti zaradi njegovih zgodovinskih in z-

nanjepolitičnih izkušenj; Kreisky je tudi zadnji še živeči član delegacije, ki je izbojevala avstrijsko državno pogodbo in vse to bodo strategji volilnega boja SPÖ prav gotovo izkoristili za volilni boj. Temu pa ljudska stranka nima kaj zoperstaviti; zato beži v napad in hoče ta „bonus“ Kreiskega relativirati, češ njeni predstavniki so v bistvu četje državne pogodbe. Ljudskostrankarska smola leži samo v tem, da vse ni res; ne da bi omalovaževali Figlovo in Raabovo prispevek k ADP, so zgodovinska dejstva le drugačna, kot jih je postavil Steiner v parlamentu. Socialistična delegacija se namreč pri moskovskih pogajanjih ni branila proti pojmu „nevtralnosti“, marveč je samo zahtevala, da se ta pojem natančneje definira, zlasti zato, da bi zaveznikom onemogočila samovoljno interpretaci-

jo tega pojma. Raab in Figl pa, ki sta kot zastopnika takratne vlade nedvomno stala pod večjim pritiskom avstrijskega ljudstva in sta potrebovala uspeh v pogajanjih, zadeve nista hotela še komplicirati in podaljšati in bi pristala tudi na nedefinirani pojem „nevtralnosti“. Po zaslugi socialistične delegacije pod vodstvom poznejšega avstrijskega predsednika Schärfa, katere član je kot tajnik bil tudi takratni mladi politik Kreisky, je bil pojem „nevtralnosti“ definiran z znanimi besedami „po vzorcu Švice“. Steinerjeva ataka v parlamentu je počila kakor zračni balon.

Isti dan je ljudska stranka napravila dodatno atako, ki ji je — po trenutnih podatkih — usojen isti uspeh kot zgorajšnji. Ljudskostrankarski mandat je hotel v parlamentu dokazati, da jeklo, ki ga uporabljajo pri gradnji za konferenčni center na Dunaju, ni iz Avstrije, marveč iz Italije. Dokazov za ta očitek pa ni imel in se tudi sicer ljudski stranki prijazni tisk vprašuje, čemu take očitke na račun socialistov, ki jih je potem treba preklicati; kajti dejansko nudijo socialisti dovolj drugih tarč, ki jih pa ljudska stranka noče ali ne zna avizirati. Morda ji bo to uspelo še v prihodnjih dneh, ko se nadaljuje proračunska debata?

fra-ter

Letos 6 odstotkov več brezposelnih na Koroškem

Trenutno je na Koroškem 11.400 ljudi brezposelnih, kar je za 2540 oz. 6,1% več kot lani. Največji delež pri tem ima seveda sezonski turizem, tukaj je brezposelnih skoraj 4600 ljudi (pozimi jih bo verjetno okoli 3000), tudi gradbeništvo je zelo prizadeto, kjer je brez dela 1500 ljudi, a tudi trgovina (1200) in kovinska panoga (1000) je prizadeta.

Vzroke za večjo brezposelnost ni mogoče iskati samo v pomanjkanju novih delovnih mest za ljudi, ki so izgubili svoja delovna mesta, temveč tudi v dejstvu, da se vedno več Korošcev vrača v domovino, pravijo na delovnem uradu v Celovcu.

V posameznih okrajih je trenutno sledeče število brezposelnih: Celovec 2.673, Beljak 1.931, Feldkirchen 699, Šmohor 526, St. Veit 901, Spittal 2.386, Velikovec 988, Wolfsberg 1.292.

30.000 izstopov iz verskih skupnosti

Medtem ko so leta 1979 zaznali nazadovanje izstopov iz verskih skupnosti, je leta 1981 zapustilo v Avstriji 29.246 ljudi različne verske skupnosti, kar je 6 odstotkov več, kot leta 1980. Večina od njih — 26.380 ljudi — je izstopilo iz katoliške cerkve. Ugotavljajo pa tudi, da se je stopnjevalo tudi število vstopov in krstov.

Največji relativni porast izstopov so ugotovili pri protestantski cerkvi, ki jo je zapustilo 2653 vernikov. Vzroki niso samo v bolj razširjenem ateizmu, svojo vlogo igrajo tudi finančna vprašanja (cerkveni davek).

Delegacija ZKS na Koroškem

O aktualnih političnih in gospodarskih vprašanjih v Sloveniji in o aktualnem narodnopolitičnem položaju se je zadnji petek z zastopniki ZSO in NSKS na informativnem sestanku

pogovarjala delegacija Zveze komunistov Slovenije, pod vodstvom sekretarja Mihe Ravnika. Delegacija se je mudila prej na razgovoru pri deželnem vodstvu KPA v Celovcu in se razgovarjala o aktualnih političnih in gospodarskih vprašanjih v obeh deželah. Ob tej priliki so se domenili, da bo kmalu obiskala Slovenijo skupina tovarniških delavcev in skupina občinskih mandatarijev.

Uvažajo sadje kljub bogati letini

Tako bogate sadne letine že dolgo ni bilo kot letos. Kmetje ne vejo kam z jabolkami, s češplji, hruškami in tudi grozdja je letos v Avstriji kot še nikoli v času druge republike. Ogorčenje je zato sprožilo veliko sadno-predelovalno podjetje YO iz Nižje Avstrije, ki je v rokah deželnih zadrug, in je naročilo 2000 ton jabolk na Madžarskem, 39.000 litrov grozdnega soka pa hoče uvoziti iz Italije. Državni sekretar Schober je protestiral tudi proti takšnemu ravnanju.

Spremembe v deželnem političnem vrhu

Odhod finančnega referenta deželne vlade Schoberja in prvega predsednika koroškega deželnega zbora Josefa Guttenbrunnerja so že dolgo napovedovali. Na ponedeljkovi seji prezidija in predsedstva koroške SPÖ je po dolgih diskusijah prišlo do obširnih sprememb v vodilnih gremijih koroške deželne politike, ki so jih soglasno sprejeli. Mesto finančnega referenta v deželni vladi bo prevzel namestnik deželnega glavarja Erwin Frühbauer, prvi predsednik deželnega zbora pa bo prejšnji tretji predsednik Josef Schantl.

Z odhodom Schoberja, ki se bo politično udejstvoval le še na okrajni ravni, je postalo pristo tudi mesto v deželni vladi, ki ga bo v bodoče zasedal šmohorski župan deželni poslanec Max Rauscher. Deželni glavar pa je napovedal tudi še nadaljnje spremembe glede referatov v deželni vladi, ki jih bo „najmočnejša stranka kolegialno izvedla“. Spremembe bodo sklenili 21. decembra, ÖVP-jevski in FPÖ-jevski člani vlade ne bodo prizadeti od teh sprememb, zagotavljajo socialisti.

65-letnemu Josefu Guttenbrunnerju, ki je odstopil iz zdravstvenih razlogov, bo sledil Josef Schantl, katerega dosedanjo funkcijo bo iz-

vrševal dosedanji vodja SP-kluba dr. Josef Koschat. Zato so bile potrebne tudi spremembe v vodstvu kluba: novi šef kluba bo dr. Erwein Paska. Kot nova člana deželnega zbora pa sta bila imenovana Fritz Leitner (podpredsednik kmetijske zbornice) in Josef Sandrisser (podžupan iz Radentheina).

Na isti seji so socialisti potrdili tudi zaporedje 26 socialističnih kandidatov za državnozbornske volitve spomladi 1983. Na prvih mestih so: 1. dr. Johannes Gradneger, 2. Franz Kottek, 3. dr. Reimar Gradischnik, 4. Alois Roppert, 5. Sepp Wille, 6. Alfred Fister, 7. Heinz Gärtner, 8. dr. Helga Hieden, 9. Anton Woschitz.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo zbližuje ljudi Koroške in Slovenije

Medtem ko so v prejšnjem obdobju delovanja Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem bila v ospredju daljša študijska potovanja, so bila v zadnjih dveh letih na sporedu predvsem „krajši obiski pri prijateljih“, je zadnji četrtlet med drugim povedal v svojem poročilu tajnik društva Werner M. Pressl. Na letošnjem občnem zboru, ki ga je zaokviril oktet „Danica“ iz Šentvida v Podjuni, je društvo lahko zadovoljno gledalo na razširjeno dejavnost v korist poglobljenih odnosov med Koroško in Slovenijo ter Avstrijo in Jugoslavijo.

Da bi širše prodrlo med koroško

nimi društvi, kot npr. s folklorno skupino „Sava“ iz Kranja.

Za boljše razumevanje družbene realnosti sosednje države je društvo vabilo tudi na politična predavanja o neuvrščeni politiki Jugoslavije in o življenju Tita. Tudi obisk koroških žurnalistov v sosednji Sloveniji ter tiskovni razgovor z Mitjcem Ribičičem je bil pomemben.

Vrsta kulturnih prireditev zaključuje razširjeno dejavnost društva, ki je na svojem občnem zboru potrdilo dosedanji odbor, ki ga vodijo predsednik inž. Willi Sereinigg, podpredsednika inž. Thomas Truppe in Josef Schantl skupno z marljivim deželnim sekretarjem Werner M. Presslom. Kot zastopnika koroških Slovencev sta bila v društvenem odboru spet potrjena dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc.

Ob zahvali vsem deželnim ustanovam in političnim faktorjem, ki so pokazali razumevanje za delo društva, je sekretar Pressl naslovil posebno zahvalo na jugoslovanski konzulat v Celovcu, ki mu gre do velike zasluge za podporo uspeš-

negi delovanja društva, predvsem konzulu Svetislavu Popoviču. Po občnem zboru in kot zadnja letošnja akcija je bila otvorjena ob navzočnosti številnih častnih gostov bogata razstava čipk, ki jo je sestavil Slovenski etnografski muzej v Ljubljani. Direktor muzeja dr. Boris Kuhar je na otvoritvi povedal, da je v Sloveniji klekanje čipk še vedno živa domača obrt, s katero se ukvarja na tisoče žena. Predvsem se je razvila ta obrt v okolici Ljubljane in v Idriji, kjer izdelujejo čipke po številnih vzorcih in za različne namene. Prvotni motivi so bili „pogače in rogljički“, iz katerih pa so se kasneje razvile še križevke, srčke, kranclovke, gobce, mačera-dovke idr.

Razstava v Celovski mestni hiši je odprta vsak dan od 10. do 12. ure in 16. do 18. ure do 18. decembra.

publiko, je društvo ojačilo dejavnost z razstavami. Predvsem Celovčani in Beljačani so imeli možnost obiskati razstave umetnikov iz Črne gore, Vojvodine, ljudske umetnosti iz Slovenije, umetnosti Jože Horvat Jakija, katerega slike so razstavljali celo v neki beljaški kavarni, da bi na ta način umetnost še bolj približali ljudstvu. Obisk pri navnih slikarjih Jugoslavije in razstava koroških slikarjev v Murski Soboti, ki jo je obiskalo 2000 ljudi, sta poglobili razumevanje za kulturo in življenje pri narodu sosedu.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo pa je poleti in pozimi organiziralo za več sto pretežno mladih ljudi letovanje na morju, obiske v številnih zgodovinskih krajih Slovenije in ostale Jugoslavije. Ob 25. obletnici društva je bil na sporedu npr. izlet v Dubrovnik. Prav tako pa se je razvijalo tudi sodelovanje s folklor-

Knjižni dar SPZ za leto 1983

Ce smo v prejšnji številki našega lista bralce seznanili o tem, da bo SPZ v tem tednu pričela razpečavati svoj redni knjižni dar, potem tokrat z velikim zadovoljstvom ugotavljamo, da so odgovorni pri SPZ držali besedo, saj imamo v rokah že kompletno zbirko. Posebno spodbudno je, da je zbirka izšla pravočasno, tako da bodo bralci knjige lahko dobili še pred prazniki, ko bo dovolj časa za branje. Bralcem na tem mestu še enkrat predstavljamo posamezne knjige, ki bodo v prihodnjih dneh že lahko krasile njihove knjižne police.

Koroški koledar SPZ že na naslovni strani naznanjuje, da bo naša osrednja kulturna organizacija v prihodnjem letu slavila 75-letnico obstoja. Temu jubileju je posvečen tudi uvodni članek predsednika Valentina Polanška, ki posebno naglašja, da moramo v našem kulturno prosvetnem delu posvečati največ skrbi ohranitvi našega slovenskega materinega jezika. Predsednik ZSO, dipl. inž. Feliks Wieser, v svojem političnem članku oz. smernicah za prihodnost poudarja, da bomo še bolj kot doslej morali krepiti politiko samopomoči. Marjan

vosodnih organov na narodnostno mešanem območju v SR Sloveniji. O kološkovski akciji slovenskih dijakov, piše Rudi Vouk. Med obsežnejše prispevke Koroškega koledarja sodi članek dr. Avguština Malleja, katerega je napisal na podlagi podatkov in daljšega pogovora z dr. Francijem Zwittrom. Članek povezan z življenjskim jubilejem, ki ga bo dr. Zwitter obhajal prihodnje leto. Tu je treba omeniti, da gre za najpomembnejše postaje v življenju našega uglednega narodno-političnega delavca.

V nadaljnjem Koroški koledar vsebuje še članek Marjana Jelena, v katerem se pisec bavi s pomembnim gibanjem proti aroški oborožitvi obeh velesil; Lojze Wieser piše o nalogi in perspektivah slovenskega založništva na Koroškem; Heidi Janschitz pa o zgodovinski skici opisuje izseljevanje iz Ziljske doline; Andrej Vovko o boju za šolo Družbe sv. Cirila in Metoda v Vodiči vasi; ostali prispevki pa so posvečeni spominu znanih in zaslužnih mož slovenskega naroda Lovru Kramerju - Janšetu, Janku Ogrisu, Karlu Šiškočiču-Mitku, Lojzetu Udetu in Tonetu Zornu. O njihovih doprinosih in zaslugah pišejo Janko Malle, Hanzi Weiss in dr. Avguštin Malle. V leposlovnih prispevkih so zastopani Milka Hartman, Jozi Turk, Pavla Rovar, Herman Germ, Maja Haderlap, Franci Kropivnik in Andrej Kokot, medtem ko se s vojimi umetniškimi fotografijami predstavljajo Hanzi Reichman, Tomo Weiss, Vinko Wieser, Igor Schellander in Peter Wieser.

KOROŠKI KOLENDAR 1983

75 let
Slovenske
prosvetne zveze

Sturm je ob 40. obletnici pokola sloških in železnokapelskih žrtev napisal spominski članek, podkrepljen z dokumenti o tem gnusnem zločinu. Pionatis Prežihove črtice, Srečanje, je posvečen devetdesetletnici rojstva tega velikega koroškega pisatelja, ki jo bomo obhajali prihodnje leto. Franc Černut je napisal članek o šestdesetletnem delovanju SPD „Jepa-Baško jezero“; prav tako zapis o 70-letnici SPD „Bilka“ v Bilčovsu, govori o bogatem delovanju tega društva v preteklih sedmih desetletjih. Valentin Polanšek v Koledarju objavlja še svoj referat, ki ga je imel na letošnjem mednarodnem pisateljskem srečanju na Obirskem, v katerem se ukvarja z umetniškimi in bivanjskimi konflikti besednega ustvarjalca. Potem so tu spet beležke Z. F. ob 80-letnici SPD „Rož“ v Senti Jakobu v Rožu; Valentin Hartman pa je napisal nekaj utrinkov iz zgodovine zborovskega petja v Podjuni. Dr. Vladimir Wakounig se v svojem prispevku ukvarja z duševno participacijo in narodno identiteto. Brez dvoma je zanimiv tudi članek Vere Klopčič, ki naše bralce informira v dvojezičnem poslovanju pra-

Ob koncu je treba izreči še besedo pohvale o posrečeni tehnični ureditvi — za katero je poskrbel Peter Wieser — ki je že po formatu koncipirana drugače in tudi ostala grafična zasnova je nova, zlasti kar zadeva koledarski del, tudi vsebinska razporeditev je drugačna, pri čemer so tokrat izostale ilustracije oz. fotodokumentacije o kulturno-političnih dogodkih na južnem Koroškem v preteklem letu. Pohvaliti delo je treba tudi tiskarne Drava, ki je prav ob letošnjem, novo zasnovanem Koroškem koledarju, dokazala svojo ekspeditivnost.

Koroški koledar, Slovenske prosvetne zveze za leto 1983, je brez dvoma zajeten almanah, ki sodi na knjižno polico vsake slovenske družine na Koroškem, gotovo pa bo zbudil zanimanje tudi izven Koroške, zlasti v matični Sloveniji, saj je bogat informator koroškega kulturno-političnega življenja, in zgodovine koroških Slovencev. Za vsebinsko ureditev so tokrat poskrbeli Teodor Domej, Avguštin Malle, Janko Malle, Tomi Ogris in Peter Wieser.

O knjigah, ki sestavljajo knjižni dar SPZ za leto 1983, smo pisali že v

zadnji številki, vendar naj še enkrat poudarimo, da je SPZ tudi letos nadaljevala s tem, da v svojo zbirko vključuje domače avtorje. Tako je ljubiteljem leposlovja na voljo drugi del Polanškovega romana, *Bratovska jesen*, in s tem obsežno literarno-zgodovinsko delo, v katerem avtor opisuje usodo dveh bratov, ki sta se odločila iti v partizane, kjer sta za svobodo našega naroda žrtvovala svoja mlada življenja.

Mladi bralci bodo radi segli po lepo ilustrirani knjigi, *Slovenske ljudske pripovedi*, zbirki pravljic in pripovedk, ki jih je zbrala in uredila Kristina Brenkova, ilustrirala pa Ančka Gošnik-Godec. Knjiga ima 233 strani, je vezana v trde platnice. To je lepo darilo za mlade bralce, ki bodo ob tej knjigi radi prebili svoj prosti čas, saj jih bo peljala v svet ljudskih pripovedi, v katerih je mnogo lepote in tudi napotkov za življenje.

Tretja knjiga knjižnega daru SPZ je knjiga Stanka Preka *Ljudska modrosti*. To je izredno zanimiva knjiga, ki ne zahteva sistematičnega branja, ker vsebuje kratke pregovore, aforizme in reke, razdeljene na razna področja kakor tudi značajske značilnosti ženske in moškega. Skratka, knjiga, ki je polna ljudske modrosti, zanimiva za mlado in staro, saj bo

vsakemu dala tisto, kar bo v njej iskal in še kaj. Knjiga *Ljudska modrost* obsega 194 strani in je vezana v platno.

Tako lahko zapišemo, da je knjižni dar SPZ za leto 1983 izjemno bogat, vendar zelo ugoden po ceni, saj je le-ta izredno nizka; za skupno štiri knjige plačate samo 250 šil.; medtem ko so cene za posamezne knjige takele: Koroški koledar 80 šil.; Bratovska jesen 125 šil.; Ljudska modrost 128 šil.; in Slovenske ljudske pripovedi 161 šil.

Knjižni dar SPZ je na voljo pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih, v pisarni SPZ v Celovcu, Gasmetergasse 10 in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Akademski slikar B. Golija razstavlja v Celovcu

Zadnji, ki ga v tem letu koroški javnosti predstavlja Aula slovenica, je akademski slikar prof. Bojana Golija iz Maribora. Otvoritev njegove razstave je bila prejšnje sredo, le-ta pa se je udela čisto lepa številka ljubiteljev likovne umetnosti, med njimi tudi ugledni gostje, katerim je v imenu prireditelja izrekel dobrodošlico dr. Miran Zwitter. (Pred uradno otvoritvijo si je razstavo ogledal celovški župan Leopold Guggenberger). Poseben pozdrav pa je veljal prisotnemu umetniku Bojanu Goliju, akademiku Božidarju Jakcu, konzulu SFRJ v Celovcu Alfonzu Naberžniku, dir. Zavača za kulturo SRS za mednarodno sodelovanje inž. Francu Razdavišku, podpredsedniku skupščine mesta Maribor Rajku Krambergerju ter predstavnikom slovenskih kulturnih organizacij na Koroškem.

Razstava prof. Bojana Golije v Celovcu je bila edinstven kulturni dogodek, ker je med nas prišel s svojimi deli eden najvidnejših predstavnikov slovenske likovne umetnosti — in tudi prijatelj, saj je prof. Golija že več let umetniški mentor vuzeniški likovni koloniji, kjer se že več kot deset let v počitnicah urijo mladi slikarji s Koroške. Zato je tudi umetnik sam bil še posebno zadovoljen, da svoje dosežke lahko razstavlja tudi na Koroškem, med prijatelji.

O delu in umetniški izpovedi slikarji Bojana Golije je spregovorila umetnostna zgodovinarica prof. Breda Ilich-Klančnik in med drugim dejala: „V začetku sedemdesetih let je Golija navidez opustil realistična motivna izhodišča. Umetnikova domišljija si zdaj daje duška v nizih abstraktnih kompozicij, ki jih odlikuje sanjska barvitost. Poslednje grafike, grafike v smislu tehnične izvedbe, so še drže pravil simetrije, vanje pa je avtor že vnesel elemente geometrije. Odpira se novo poglavje tako v tehničnem pogledu kot v vsebinskem smislu.“

V likovne plaskve so poslej vključeni kracji, kroglice, valji in slični, ki se svobodneje razvrščajo v vselem, gibljivem svetu. Podnaslovi nam razložijo umetniškova iskanja. Z njim smo priče mikroskopskemu posnetku živih organizmov v molekularni sestavi ali pa kristalinih strukturam anorganskih snovi. („Haloški biseri“, 1976) Kaotično bogatni sestavi delcev se koplje v barvi z dekorativnimi učinki. Spogledovanje z nekonstruktivizmom in popartističnimi rešitvami opažamo pri Goliji razmeroma kratek čas. Iz magičnega sveta sestavljenih barvnih delcev sledimo avtorju v simbolično polno jesen. Odpadli listi, drobno semenje in rastlinska porast se pojavlja na plaskvah z razgibano strukturo, zdaj pozlačenem rastru, zdaj spraskanemu in načetemu ometu podobni osnovi. Nešleto variant se poradi iz suhih trav in listja ovitega v razpadajoče mreže. Golijeve poti vodijo do zmeraj novih domišljijevih tvorb, kjer se realistične prvine na megličasti ali zrnati podosnovi družijo z ostro rbljenimi geometrijskimi liki ter opozarjajo na nasprotja, ki se odigravajo v organskem ali anorganskem svetu.

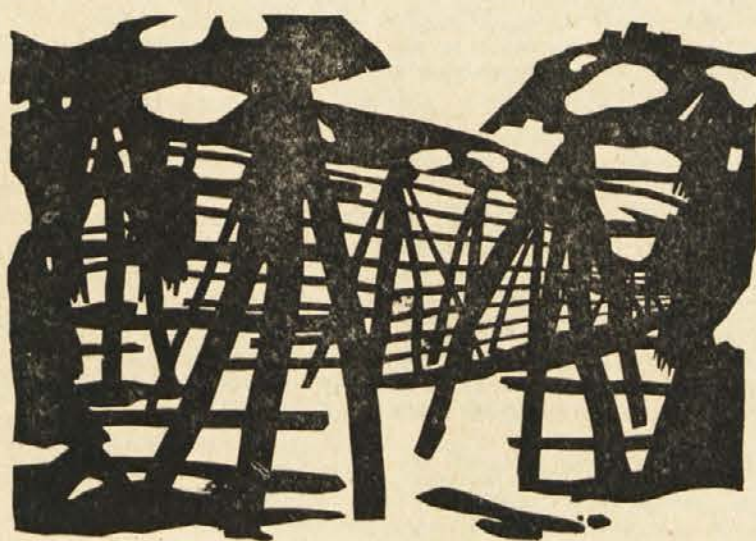
Golija se še zmeraj odziva na pokrajinske in etnološke značilnosti. V svoji likovni transpoziciji nam ponuja na ogled ribniško lončevino pred značilnim rastrom ribniških rešet, ali orkester klopčev. Poslednje likovne zamisli je kot klopčice in piščali pobudil docela stvaren motiv — šopki. Povratek k urejeni središčni kompoziciji, rahel nagib dekorativne posode suhega cvetja v utišani srebrnini.“

Poseben dogodek je bil, da je razstavo odprl mojster slovenske grafike, Golijev učitelj Božidar Jakac, ki je nad umetninami Golije bil izredno vesel, kar je za umetnika še posebno priznanje. Tudi mi soglašamo z B. Jakcem, da gre za izredno lepo razstavo in vsem, ki cenijo dosežke likovne umetnosti, priporočamo, da si jo ogledajo.

AULA SLOVENICA CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno vas vabimo na razstavo grafik
akademskega slikarja

prof. Bojana Golije

Razstava je odprta do 22. decembra 1982, od ponedeljka do petka, od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

MED NOVIMI REVIJAMI:

Vestnik koroških partizanov

Včasih se na uredniški mizi nabere lepo število knjig ali revij. Med temi, ki smo jih dobili v zadnjem tednu, je tudi Vestnik koroških partizanov, tretja številka letošnjega letnika. Je to prikupna brošura, polna informacij in dokumentacij. Na začetku nove številke uredniki objavljajo faksimilo listine o plaketki, ki jo je Zvezni odbor združenj borcev NOV Jugoslavije podelil Vestniku koroških partizanov za poseben prispevek pri delu in razvoju organizacije ZZB NOV in za uresničenje njegovih zastavljenih ciljev. K podelitvi iskreno čestitamo z željo, da bi to glasilo tudi v prihodnje tako uspešno opravljalo svoje delo.

Uvodni članek je izpod peresa novega predsednika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja, ki pod naslovom Za enakopravnost Slovencev v Avstriji, obravnava aktualna narodno politična vprašanja na Koroškem. Jožko Kežar v tej številki zaključuje svoj obsežni zapis življenja in delo Zveze koroških partizanov v Celovcu. Tudi v naslednjem prispevku oziroma prispevkih gre za predstavitev dveh znanih osebnosti, organizatorjev koroškega uporniškega gibanja, Ivana Županca-Johana, Staneta Mrharja ter za zapis o prodiranju gorenjskih partizanov na Koroško. Pri

tem gre za zapise Karla Prušnika-Gašperja, Borisa Jesiha in Mitje Ribičiča; objava oz. ponatis le-teh je namenjen 40. obletnici upora na Koroškem. Temu je priključen še recital Valentina Polanška, ki ga je pripravil za slovesnost ob imenovanju Ulice Karla Prušnika-Gašperja v Vojniku 23. maja letos. V naslednjem prispevku Miran Komac in Peter Beltram prikazujeta aktualno problematiko Slovencev v videmski pokrajini. Potem je tu zapis v spomin letos umrlega predsednika Zveze slovenskih izseljencev, Lovra Kramerja, katerega zasluge opisuje dr. Franci Zwitter. Janko Malle pa svoj prispevek namenja Magdalenii Olipic-Leniji, ki je novembra letos obhajala svoj 85. rojstni dan. Boris Jesih ocenjuje Zbornik slovenske gimnazije, potem pa je objavljen še opis stalne razstave v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu ter poročila o uspešnem širjenju Prušnikove bralne značke v Sloveniji.

Iz zapisanega je razvidno, da je tudi nova številka Vestnika koroških partizanov vsebinsko bogata, zato priporočamo, da jo vzamete v roke; dobite jo tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Kdaj nomenklatura komisija na Koroškem?

V našem listu smo v zadnjih letih obdelali že precej gorskih imen srednjega dela Karavank. To delamo predvsem zato, da avtohtona imena ne pridejo v pozabo. V gorski nomenklaturi se je že mnogo grešilo, zato se zlasti slovenski planinci prizadevajo, seveda kar je v njihovih močeh, da se ohranijo avtohtona imena, kar je v interesu vsakega poštenega planinca — naj omenimo samo dr. Julija Kugyja, ki so mu bila domača topografska imena sveta.

Danes hočemo opisati gorska imena Setiške skupine, to je pogorje med Dravo in Košuto ter med obema Borovnicama (Bajdiška in Hmeliška). Najvišji vrh te skupine je, kot že ime pove Setiče, 1922 m. V to skupino spadajo Javornik 1690 metrov, Macna 1627 m in Črni vrh 1688 m.

Pa začnimo s Setičami, kateremu pravijo tudi Freiberg. Vzhodni rob Setič ima ime Medvedja raven in se vleče do Krive peči, 1798 m (Terklturn). Jugovzhodno pobočje se imenuje Borova peč, jugovzhodni rob s Setič se vleče na Trebje, 1304 m (Hundsücken) in Klavdo, 1149 m na zahodu pa ga sedlo Vrata, 1376 m, z jarkom Kridanekom in Vabučnikovim grabnom loči od že omenjenega Javornika (Jauernik). Severnemu pobočju Setič pravijo Lepovec (Schönleiten) in je del Ravenske planine. Plato na vrhu Javornika tvori Čevhova planina. Javornik loči od Macne sedlo Koce, 1356 m (Herpeschnig-Sattel ali Hansen Ruhe). Vrh Macne pravijo tudi Turni. Skalovju med Bajdišami in Macno pravijo Rjava peč, hrbtu iz Bajdiš proti Rutam pa Ovčarjev rob (Rute so plato severno pod Macno). Gozdovi med Rutami in Macno se imenujejo Velika ravna. Črni vrh je raztegnjen porasel hrbet, ki se vleče od Javornika proti severovzhodu. Glavni vrh se imenuje Črni vrh 1688 m (Schwarzer Gupf), najvišji pa je Križni vrh 1690 m. Nadaljnji vrhovi so Veteršči vrh, Mični vrh, 1558 m in na vzhodni strani Mali vrh 1396 m. Znan je tudi prelaz Falejeva jama (Christinenhöhe) 1534 m.

Našteli smo nekaj gorskih imen iz setiške skupine z namenom, da pri prebivalcih tega območja zbudimo zanimanje za domača avtohtona imena, ki naj bi imela prioriteto v gorski nomenklaturi. Gotovo so vam znana še številna druga gorska imena, ki niso omenjena v tem prispevku; sporočite nam jih, kajti velika škoda bi bila, da bi ta imena prišla v pozabo.

Samo iz teh nekaj imen lahko ugotovimo, kako so bila izrinjena avtohtona slovenska imena in zamenjana s tujimi. Nobeden nima kaj nasproti, če se slovenska gorska imena prevedejo v nemščino, kot na primer Črni vrh/Schwarzer Gupf, samo se to ne sme zgoditi tako, kot so to prakticirali v preteklosti in na žalost se to dogaja še danes, da potem v specialkah izgine avtohtono ime in je označeno samo še nemško — Schwarzgupf. Naj navedemo še en primer iz Setiške skupine — sedlo Koce in prelaz Falejeva jama: v nemških specialkah ne najdeš več domačega slovenskega imena, zamenjali so ga s Hansenruhe oz. Herpeschnig-Sattel in Christinenhöhe. Kolikokrat smo že kritizirali takšno zapostavljanje domačih gorskih imen, vendar ponemčevanje se nadaljuje. Na našo

srečo pa je tako, da se ljudstvo raje poslužuje „neoficielnih“ imen, kot so to Črni vrh, Golica, Baba, Rožica itd., kar pomeni, da so planinci tozadevno pošteni, ki ne krattijo drugim njihovih pravic.

Dolgo let slovenska javnost s planinci na čelu poziva odgovorne forume, da končno nekaj ukreduje, da se ustavi oz. zavre ta proces zapostavljanja našega človeka, ki noče nič drugega kot obdržati to — ne samo materinski jezik, ampak tudi domača krajevna oziroma gorska imena, ki smo jih podedovali od naših prednikov. Edini izhod rešiti domača imena pred ponemčevanjem, je ustanovitev nomenklature komisije na Koroškem. Po drugih avstrijskih zveznih deželah obstojajo, samo na Koroškem, kjer je ponemčevanje najbolj pereče, te komisije še ni.

Kaj pomaga jadikovanje in pritoževanje, treba je ukrepati, to je prizadevati se za ustanovitev nomenklature komisije, v kateri bosta zastopana oba naroda in skupno, pravično odločala o usodi gorskih in drugih krajevnih imen.

ŠENTJAKOB

Iz Šentjakoba poročamo zadnje čase samo žalostne novice. Tako imamo spet opraviti z žalostnim dogodkom, da je umrla Terezija Wuzela iz Gorinčič. Pred kratkim smo jo sprejeli k večnemu počitku na šentjacobsko pokopališče. Pokojna je mati znanega igralca in šaljivca Foltija, nameščena pri šentjacobski Kmečki gospodarski zadrugi.

Terezija Wuzela se je poročila leta 1937, vendar 3 leta nato je že postala vdova. Sin Folti in mati sta bila zelo navezana eden na drugega, zato pomeni smrt matere velik udarec za sina, ki ga ne bo tako lahko preboleli. Kakor je sin Folti priznan odlični igralec, tako je mati imela talent za slikanje, ki ga pa zaradi takratnih razmer — danes je vse to veliko lažje — ni mogla razviti, kot bi to bilo potrebno. Pač talent, ki pa ni imel možnosti, da bi se naprej izobraževal, kar je seveda velika škoda. Kot je priljubljen Folti, tako je bila priljubljena in spoštovana tudi Tere-

zija Wuzela, od katere se je ob odprtem grobu poslovilo mnogo pogrebecev.

Na Tešnji nad Šentjakobom smo imeli tudi žalosten primer — smrt zaslužne žene Terezije Serajnik, pd. Žofranove mame. Pokojna izvira iz znane, zavedne Primkove družine v Gorinčičah. Poznamo jo kot prijazno in poudarjeno priljubljeno in spoštovano ženo, ki je bila kot so Primkovi žena značaja. Pred osmimi leti je postala vdova. Pokojna je odlikovala zvestoba do izročil prednikov, da moraš biti zvest svojemu ljudstvu. Vedno si je želela lepo smrt, brez dolgega trpljenja. Njena želja je bila izpolnjena — zadela jo je kap in kratko nato je umrla. Od pokojne se je na šentjacobskem pokopališču poslovilo mnogo pogrebecev, ki so ji tako izkazali poslednjo čast.

Obe zavedni in zaslužni ženi bomo ohranili v nepozabnem spominu, svojem ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

PRIREDITVE

RAZPIS

SPD „Trta“ Žitara vas razpisuje v skladu z društvenimi pravili tečaje slovenskega jezika.

1. Slovenski jezik za začetnike brez znanja dialekta
2. Slovenski jezik za začetnike z znanjem dialekta
3. Sloveščina — dopisovanje, pravo-pis in slovnica

Tečaj številka 1 se prične 16. decembra 1982 ob pol sedmih zvečer. Vsak tečaj traja 20 ur (desetkrat po dve uri). Podrobnejše informacije daje ravnatelj ljudske šole Žitara vas F. Kukovica.

Klub prijateljev lova vabi na

PREDSTAVO PESNIŠKE ZBIRKE

pesnika in lovca Toneta Haderlapa v petek 10. decembra 1982 ob 18. uri v domu Sodalitas v Tinjah.

Sporod: trobentači iz Trga/Feldkirchna, moški pevski zbor SPD „Zarja“ iz Zelezne Kaple, pozdrav predsednika KPL Mirka Kumra, predsednik SPD „Zarja“ Miha Travnik predstavi pesniško zbirko, beseda avtorja, pevec in trobentači zaključijo prireditev, družabni večer

Igralci Odra 73 SPD „Edinost“ iz Pliberka se bodo predstavili z igro

STARA GARDA

- v nedeljo 12. decembra 1982 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati Prireditelj: SPD Borovlje
- v nedeljo 12. decembra 1982 ob 19.30 uri v gostilni Tišlar v Šentjanžu. Prireditelj: SPD Šentjanž

POKOJNINSKA ZAVAROVALNICA ZA DELAVCE

Pokojninska zavarovalnica za delavce ima v Beljaku, Kaiser-Josef-Platz 1, v Delavski zbornici v torek 15. in 28. decembra 1982 uradna dneva, oba krat ob 8. do 12. ure.

Društvo „Naš otrok“ vabi na BOŽIČNI BAZAR

ki bo v soboto 11. decembra 1982, od 9.—17. ure v prostorih otroškega vrtca Naš otrok v Celovcu, 10.-Oktober-Straße 25

Predstavitve nove knjige Karla Vouka in Janka Ferka

„SMRT. ČRNI CIKEL“

v petek 10. decembra ob 20. uri v Mohorjevi knjigarni v Celovcu. Knjigo je izdala Mohorjeva založba v Celovcu.

Oder Mladje Koroške dijaške zveze v Celovcu vabi na mladinsko predstavo

HURA SONCU IN DEZJU

● v nedeljo 12. dec. 1982 ob 19.30 uri v farni dvorani v Šmarjeti v Rožu. Prireditelj: Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu.

● v nedeljo 19. decembra 1982 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Sree“ v Dobrli vasi.

14. Koroški kulturni dnevi

OD 27. DO 29. DECEMBRA 1982

10.-OKTOBER-STRASSE 25, 9020 CELOVEC, MOHORJEVA

S P O R E D

PONEDELJEK 27. 12. 1982

- 9.30 **Otvoritev**
- 10.00 Feliks Wieser, Matevž Grilc: **Informacija o položaju slovenske skupnosti na Koroškem**
- 11.00 Teodor Domej - Avguštin Malle - Marjan Šturm - Janko Malle: **40-letnica pregona in upora koroških Slovencev**
- 14.30 Teodor Domej: **Ob 75-letnici organiziranega kulturnega dela med Slovenci na Koroškem: Ustanovno obdobje kulturnoprosvetnega dela osrednjih kulturnih organizacij**
- 16.00 Predstavnik SPZ in KKZ: **Načrti in cilji kulturno-prosvetnega dela osrednjih kulturnih organizacij**
- 19.30 Pričevanja: Pregon in upor

TOREK 28. 12. 1982

- 9.00 Janko Pleterski, Hanns Haas, Dušan Nečak: **Koroški Slovenci in delavsko gibanje**
Janko Pleterski: **Obdobje do leta 1920**
Hanns Haas: **Obdobje od leta 1920 do leta 1938**
Dušan Nečak: **Obdobje po drugi svetovni vojni**
- 14.30 Alenka Tuta Rebula: **Narodno vprašanje v Trstu — raziskava med slovenskimi delavci**
- 15.30 Robert Minnich: **Prilagoditev in družbena identiteta v Ukvah. Nekaj prvih vtisov o kulturi marginalne skupine v Kanalski dolini**
- 19.30 **Kulturna prireditev v režiji SPZ in KKZ**

SREDA 29. 12. 1982

- 9.00 Günter Scheer: **Akcije in cilji akcijskega fonda za gorska območja in razvojne tendence v kmetijskih področjih s slabo razvito strukturo**
- 10.30 Franz Greif: **Razvoj kmetijstva na Koroškem po letu 1945**

Zaključek 14. Koroških kulturnih dni

Iz brošure „Natuschutzblätter“

Že 20 let izdaja Urad koroške deželne vlade brošuro z imenom „Kärntner Natuschutzblätter“ (Listi koroškega varstva narave), ki tokrat obhaja lep jubilej svojega izhajanja. V zvezi s tem jubilejem je koroški deželni glavar napisal pozdravne besede in čestital sodelavcem, da so v teh letih izhajanja bogato obveščali široko javnost o vedno bolj aktualni problematiki ohranitve zdravega okolja. Uvodne besede pa je napisal namestnik deželnega glavarja Erwin Frühbauer.

Kot že omenjeno je namen brošure seznaniti široko javnost s problemi ohranitve našega življenjskega prostora. Gradiva za to je ogromno in tudi paleta tega gradiva je tako pestra in mnogostranska, da nikdar ne bo mogoče zaključiti tega tako perečega vprašanja.

V zadnji številki — letnik 20 za leto 1981 — je spet celo vrsto zanimivih prispevkov, med katerimi naj omenimo le nekatere teme, kot na primer: Regulacija rek na Koroškem (dipl. inž. Emil Nemeč), Gradnja cest in varstvo narave (dipl. inž. Walter Adlassnig), Merjenje ledenikov na območju Ankogla in Hochalmispitze v letih 1980 in 1981 (Helmut Lang dipl. inž.), Letalska slika pomoč pri varstvu narave in načrtovanju (Willi Fritz), Kako je s čistočo koroških jezer? (dr. Hans Sampl) in Skoro nepoznani pragozd vzhodnih Karavank (dr. Wilfried R. Franz).

Ptičjemu svetu, to je vedi ornitologije, sta se posvetila Wilhelm Wruss (Poročilo o obročkanju za leto 1982 — štetje vodnih ptic 1981 na Koroškem) in mag. Dieter Strobl (Boljše šanse za sove na Koroškem). O Narodnem Parku Visoke Ture (Nationalpark Hohe Tauern) sta poročala dipl. inž. Peter Fercher in dr. Erwin Graze. Z dejavnostjo Koroške gorske straže pa se je bavil Josef Mandler.

V brošuri KN so opisane tudi razne knjige, ki so pred kratkim izšle in pa objavljeni razni članki koroških časopisov, katerih tematika obravnava varstvo naravnega okolja.

Kot po navadi je brošura bogato ilustrirana s črno-belimi fotografijami, z zemljevidi in skicami. Naj še omenimo da sta v brošuri predstavljena dve knjigi (dva dela) z imenom Kärntner Natuschutzhandbuch (Priročnik za varstvo narave), ki v besedi in sliki opisujeta živalski in rastlinski svet ter opozarjata na razne nevarnosti, ki ogrožajo naš življenjski prostor. Cena te knjige (dveh delov) znaša 495 šilingov.

Abonma za „Kärntner Natuschutzblätter“ znaša samo 30 šilingov, abonirate pa se lahko na naslov: 9020 Klagenfurt, Amt der Kärntner Landesregierung, Abteilung 20.

Minimundus ne pozna restrikcije

Skoro vsi poznamo „mali svet“ ob Vrbskem jezeru imenovan Minimundus. Že zdavnaj je zaprl svoja vrata in se pripravljala na zimsko spanje. Predno pa Minimundus dejansko pokrije sneg, pa je treba še mnogo postoriti in sicer vse modele zavarovali pred snegom in mrazom s posebnim že za to pripravljenim ogrodjem, ki ga vedno spel uporabljajo za to delo.

Kljub gospodarskim težavam in krizi, ki vlada povsod po svetu, pa so upravljalci Minimundusa z letošnjo sezono kar zadovoljni. 464.050 ljudi je letos obiskalo Minimundus, kar je zelo razveseljivo število. S presenečenjem smo lahko ugotovili, da je bilo med obiskovalci mnogo starejših ljudi, zlasti v mesecu septembru, ki je bil letos proglašen za mesec seniorjev (znižana vstopnina za seniorje). Ker je bil odziv s strani starejših ljudi tako razveseljiv, se Minimundus ukvarja z mislijo, da bi takšen mesec seniorjev prirejalo vsako leto.

Medtem ko je „mali svet“ ob Vrbskem jezeru že pripravljen na zimsko spanje, pa po drugi strani vlada v različnih delavnicah močna dejavnost za gradnjo novih modelov, kot na primer grad Neuschwanstein na zgornjem Bavarskem, ki ga je zgradil Ludvik II, ali za grad Heidenreichstein na Nižnjem Avstrijskem.

Mali svet ob Vrbskem jezeru ne pozna gospodarske krize — gradnja modelov se nadaljuje in vse to v plemenit namen: pomagati tistim, ki so res najbolj potrebni podpore.

V NEDELJO 19. DECEMBRA V CELOVCU:

Prisluhnili bomo partizanski, delavski in narodni pesmi

Koroški partizanski pevski zbor v nedeljo 19. decembra vabi na svoj letni koncert, ki bo v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu. To bo gotovo privabilo številne ljubitelje borbene, delavske in narodne pesmi. Koncert KPPZ bo drugi samostojni nastop pred domačo publiko. Znano pa je, da imenovani zbor v teku enega leta ni miroval, saj je sodeloval na številnih koncertih, proslavah in celo na veliki mednarodni manifestaciji za mir na Dunaju.

Zato nas zanima, s kakšnim sporedom se bo KPPZ prihodnje nedelje predstavil v Celovcu. Prosili smo tajnika zbora, Joža Rovška za kratek tozadevni pogovor.

SV: Tov. Rovšek, kako ste zasnovali spored nedeljskega koncerta?

Rovšek: Na našem drugem samostojnem koncertu v Celovcu bomo pokazali, kaj smo se naučili v zadnjem času. To se bo zgodilo v prvem delu koncerta, ko bodo na sporedu zborovsko zahtevne pesmi. Šlo bo za skladbe svetovnih mojstrov in upam, da bomo občinstvo prepričali o resni prizadevnosti našega zbora in seveda našega neumornega zborovodje, ki ima z nami veliko dela in tudi potrpljenja. V drugem delu koncerta bodo na sporedu pesmi iz našega železnega repertoarja, torej popularne partizanske in delavske pesmi, ki ve-

dno znova osvojijo srca našega človeka, mu dajo duška za njegovo vztrajanje v borbi za narodni obstoj in solidarnosti z vsemi zasužnjenimi narodi, ki se borijo za svojo neodvisnost in svobodo. Koncert pa

Tajnik Koroškega partizanskega pevskega zbora

Jože Rovšek

SV: Presenečenje bo tudi to, da boste nastopili v novih oblekah?

Rovšek: To ne bi smatral za presenečenje, ampak bolj za solidarnost številnih podjetij zlasti v matični Sloveniji, ki so prispevala mnogo, da ima tudi naš zbor svoje enotne noše. Brez dvoma pa bo to prispevalo k lepši optični podobi našega zbora.

SV: Je še kaj takega, s čimer bi naše bralce radi seznanili?

Rovšek: Bralcem in preko njih bi vsem ljubiteljem naše pesmi rad povedal, da bomo med posameznimi pesmimi izvajali recitacije pesmi znanih pesnikov kot je Kajuh, Bor in Gradnik, kar bo nekakšno dopolnilo sporeda in mislim, da se pripravljene recitacije harmonično spajajo s celoto sporeda, kar bo raven prireditve še oplemenitilo. Tu bi seveda še omenil, da bomo v nedeljo 19. dec. med nami pozdravili tudi naše prijatelje iz Ljubljane in Trsta, delegacije tamošnjih partizanskih pevskih zborov s katerima gojimo tesne prijateljske stike. Prav posebno pa bi na tem mestu povabil ljubitelje partizanske, delavske in narodne pesmi, da se našemu vabilu odzovejo v čim večjem številu in v nedeljo prisluhnejo naši pesmi. To bo za nas največje darilo, ki ga pevci in zborovodja lahko sprejmejo ob taki priložnosti.

To Koroškemu partizanskemu pevskemu zboru prihodnje nedelje želimo tudi mi, zato se vabilu tajnika zbora, da se koncerta udeležimo v velikem številu pridružujemo tudi v uredništvu našega lista in našim rojakom Zilje, Roža in Podjune toplo priporočamo, zlasti pevkam in pevcem naših zborov širom naše zemlje, da prihodnje nedelje pridejo v Celovec in prisluhnejo pesmi KPPZ.

bomo zaključili s ciklom narodnih pesmi, pri čemer smo upoštevali tudi pesmi drugih narodov.

SV: Boste zapeli tudi kaj novih skladb?

Rovšek: Že uvodoma sem povedal, da se bomo predstavili s tem, kaj smo se naučili v zadnjem letu. Zato imamo na sporedu tudi pesmi, ki jih naš zbor še ni pel; z velikim zadovoljstvom pa lahko povem, da bodo med novimi skladbami tudi take, ki bodo prav z našim nastopom doživele svojo krstno izvedbo. To bo za poslušalce gotovo presenečenje in upam reči, da bodo zadovoljni, ker tudi vsi člani zbora prav v te pesmi vlagajo veliko truda.

Literarne nagrade dežele Koroške podeljene

Koroški deželni glavar Leopold Wagner, je včeraj v prostorih deželne vlade podelil letošnje literarne nagrade dežele Koroške za leto 1982.

Dobitnik letošnje kulturne nagrade je prof. dr. Erich Opitz, priznavalne nagrade pa akademski slikar Karl Bauer, medtem ko so pospesovalne nagrade prejeli mag. Christine Winkler za glasbo, akademski slikar Cornelius Kolig za upodabljajočo umetnost, dr. Franz Glaser za znanost in Peter Kersche za književnost.

Dobitnikom najvišjih deželnih nagrad za leto 1982 iskreno čestitamo. Vendar moramo tudi tokrat zapisati, da med nagrajenci ni predstavnika iz vrst slovenske narodne skupnosti, čeprav je tudi v vrstah koroških Slovencev mnogo takih, ki bi tako nagrado zaslužili.

OB ŽIVLJENSKEM JUBILEJU DR. ZABLATNIKA:

Prispeval je mnogo k razvoju naše narodne skupnosti

Dr. Pavle Zabltnik je ob svojem 70-letnem življenjskem jubileju bil deležen številnih čestitk in želja, da bi še dolgo bil med nami in na svojem znanstvenoraziskovalnem področju prispeval še mnogo v slovensko kulturno zakladnico. Na slavnostni večerji, na katero je vabila Krščanska kulturna zveza in ravnateljstvo slovenske gimnazije, se je prejšnjo sredo odzvalo mnogo gostov, da jubilantu izrečejo svoje čestitke.

Tam so o zaslugah Pavleta Zabltnika na kulturnem in narodnem področju spregovorili predsednik KKZ Lovro Kaselj, ravnatelj slovenske gimnazije, dr. Reginald Vospnerik, predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, predsednik NSKS dr. Matevž Grlic, konzul SFRJ v Celovcu Alfons Naberžnik, dr. Franci Zwitter, Milka Hartman in drugi. Kot že zapisano, je med gratulantmi bil tudi predsednik ZSO Feliks Wieser, ki je tudi spregovoril o zaslugah dr. Zabltnika. Wieser je ob tej priložnosti dejal:

„Ob vaši 70-letnici vam v imenu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in hkrati v mojem lastnem imenu iskreno čestitam. Želim, da bi vas na vaši nadaljnji življenjski poti spremljala zdravje in uspeh pri delu.“

Ob tej priliki bi se vam rad v imenu ZSO zahvalil za delo in trud, ki ste ga na vaši dolgi in uspešni življenjski poti prispevali za razvoj, ohranitev in napredek slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Prispevek dr. Zabltnika k naši skupni narodni stvari je velik in trajen. Dr. Zabltnik šteje med najbolj vidne predstavnike slovenske narodne skupnosti. Kljub temu je bil in je tesno povezan z našim človekom iz baze. Verjelno ravno zato, ker se je zavedal, da brez teh naših ljudi širom Roža, Podjune in Zile nimamo nikakršne možnosti uspeti v naši borbi za narodne pravice.

Na seji IO ZSO je bilo soglasno ugotovljeno, da se je gospod dr. Zabltnik vedno trudil in zavzemal za enotnost med osrednjima organizacijama in za enotno nastopanje vseh koroških Slovencev neglede na idejnopolitično prepričanje v borbi za narodne pravice, za člen sedem ADP. Torej za tisto našo magno karlo, ki smo si jo v borbi za narodni obstoj in demokratično družbeno ureditev priborili. In imel je prav!

Ko sem pred nekaj dnevi prebral knjigo, Volitve na Koroškem, ki jo je napisal prof. dr. Dušan Nečak in ki govori o deželnozbornih in parlamentarnih volitvah s pogledom na koroške Slovence po drugi svetovni vojni, sem bil ponovno potrjen v tem, da za akcijsko enotnost in borbo za člen sedem ni alternative.

Prepričan sem, da je te enotnosti mnogo premalo med nami, da bi je lahko bilo več, če bi se res vsi potrudili, da nam nihče ne bo nič podaril in da se je treba za vsako ped pravico priboriti. V tej težki in dolgi borbi pa nam je potreben vsak narodno zaveden človek neglede na to, kakšne idejnopolitične pripadnosti je.

V borbi za enotnost in v prizadevanju, da mora biti v ospredju najprej narodna stvar in šele potem drugi pogledi, nam mora biti dr. Zabltnik vzornik. Vzornik za tiste mlade politične in kulturne predstavnike naše narodne skupnosti, ki včasih mislijo, da lahko vsak sam uspe in da je najprej on in šele potem narod.

Vam gospod Zabltnik še enkrat izrekam čestitke in vam v imenu ZSO želim vse najboljše in še na mnoga leta!

Predsednik ZSO je zatem dr. Zabltniku v imenu svoje organizacije izročil še pokrajinski motiv z Brške planine, delo prof. Janeza Oswalda.

Svečanost v Tinjah so s svojim nastopom obogatili moški kvintet iz Sel, družina Oraže iz Sel in trio Sturm iz Dobrle vasi.

Prireditve v Cankarjevem domu v Ljubljani

Nedelja 12. decembra ob 19. uri
Otvoritev fotodokumentacijske razstave ob 250-letnici rojstva skladatelja Josepha Haydna — I. preddverje
Ob 19.30 uri **Koncert skladb J. Haydna** v izvedbi ansambla Collegium musicum iz Zagreba — mala dvorana

Ponedeljek 13. decembra ob 18. uri
Otvoritev razstave knjig slovenskih avtorjev iz avstrijske Koroške ob 19. uri Pogovor na temo: **Sedanji položaj slovenske književnosti na avstrijskem Koroškem in literarni večer** sodelujočih avtorjev — sejna dvorana I

Sreda 15. decembra ob 19. uri
Nevidni nasprotnik (Unsichtbarer Gegner) — projekcija filma režiserke Valie Export — mala dvorana

Četrtek 16. decembra ob 19. uri
Človekoljubne žene (Menschenfrauen) projekcija filma režiserke Valie Export — mala dvorana

Petek 17. decembra ob 19. uri
Richard Kriesche (Gradec) video art demonstracija sodobnih iskanj na področju izražanja z video tehniko — novinarsko središče

Vse podrobne informacije lahko dobite po telefonu 03 061 222 815 (blagajna Cankarjevega doma).

IVAN TAVČAR

5

4000

ČASU PRIMERNA POVEST IZ PRIHODNJIH DOB
(Po vzorih dr. Ničmaha napisal dr. Nevésekdo)

„Takoj ti pojasnim vse! Prvi, dolgih sivih las, ki je vlekel prav spredaj, bil mi je nekdanji tovariš na vseučilišču Svetega Simplicijsa. Toda v predavanjih svojih je zabredel v grozno zmoto; trdil je namreč, da je po zapovedih svete cerkve dovoljeno, ako pišemo besedi „nadškof ljubljanski“ sredi stavka le z malimi črkami. Ker ni hotel javno prekljcati te zmote, obsodil ga je urad za ohranjanje nadškofove časti — sacrum officium defendendae sanctae dignitatis archiepiscopalis — za vse življenje v železniško vprego!“

„Resnično, ta kazni ni pretirana!“

„Da, nikakor ne! Za Jakoba XV. so take grešnike sežigali na grmadah! Dandanes jih pa samo pripravljajo k železnici, ker je njega milost, sedanji nadškof Martinus, v tem oziru premehak, predober.“

„Kaj li je pregrešil mladi človek, katerega sem opazil tik bivšega tovariša tvojega?“

„Pregreha njegova je nekoliko manjša. Srečal je na ulicah duhovnika svete cerkve in mu v pozabljivosti svoji ni poljubil roke. Urad za obrambo časti mašnikov — sacrum officium defendendae dignitatis sacerdotum — obsodil ga je glede na njega mladost in očitno globoko kesanje — samo na šest let v vprego!“

„Tudi ta kazni se mi vidi milostna!“ odgovorim. „Pri nas v Sibiriji bi ga bili bržkone obsodili kar na dolgih deset let! — Ali kdo je oni, ki vleče prav zadaj, kateremu se vidi najbolj, kako težko premika svoje kosti? Ta je tudi tisti, kateremu nadzornikov bič največkrat zažvižga po plečih.“

„Temu se ne godi preslabo!“ odvrne mi profesor. „Čevljar je iz čevljarskega oddelka. Ko pa je srečal cerkovnika Svetega Florijana, ni se mu odkril, kakor je propisano. Urad za češčenje cerkovnikov — sacrum officium defendendae dignitatis sacristanum — obsodil ga je zaradi tega na šestmesečno težko železniško vprego.“

„Sedaj mi je pa že jasna teorija blaženega Antona od Kala!“ odgovorim spremljevalcu. „Dobro vidim, da imate v mestu svojem pravične sodnike!“

„Sreča tvoja,“ dostavi profesor, „da te ni kdo čul, ko si zaklical prej ime vragovo!“

„Pred kakšen urad bi me bili tirali potem?“

„Takoj bi te bili vklelili v železje in te izročili uradu v zabranjevanje pogrhe — sacrum officium de prohibendis peccatis. — Glede na to, da si tujec, obsodil bi te bil ta urad vsaj na dvanajst let v „kazemate na Golovec.“ Tvoj imetek pa bi zapadel nadškofovski blagajnici!“

„Hvala ti za pojasnilo! Sedaj mi pa še povej, kakšno vojaščino imate, in kakšna je posadka, ki brani srečo in blaginjo mesta vašega.“

„Tudi to ti hočem povedati. V Emoni sami ležita dva polka in slavnostna kohorta „starih devic“ kateri je izročen ženski oddelek. Oba polka sta samostansko urejena in bivata tu v mestnem ozidju. Vrhovni vojskovodja je presvetli nadškof Martinus; vsakemu polku pa zapoveduje polkovnik z dostojanstvom prelata. V mestu je torej ena brigada, katera pa je samo oddelek velike papeževe vojske, stalno utaborjene pri Gorici. Tam pa zapoveduje grof Nerva, papežev maršal, kardinal in partibus infidelium,

obenem papežev generalissimus za to provincijo. Ker bode njega eminenca skoro pregledovala mestno posadko, učkaš morda srečo, da mu bodeš gledal v obraz. Znamenit vojak je in v mnogi bitki se je že izkazal!“

„Radostilo me bode, ako ga bodem videl! Kakšen pa je polk, kateri je tukaj v ozidju pri vratih?“

„To so naši triarji!“ odgovori mi ponosno. „Pravo jedro so naši posadki in papeževi vojski sploh! Imenujejo se polk „telesne straže“, ker so obenem telesna straža premilostivemu nadškofu. Ta polk „telesne straže“ ima prekrasno zgodovino! Ustanovil ga je znameniti nadškof Benedict CII., ki se je prvi obkolil s prepotrebno telesno stražo. To je tisti sloveči nadškof, ki je ustanovil prepotrebni urad v zabranjevanje brad — sacrum officium hominibus imberbibus conservandis. — Ustanovil si je torej posebno telesno stražo, katero je po sebi imenoval stražo „gologlavih benediktincev“, ker mora vojaški stražnik slovesno priseči, da nikdar v svojem življenju ne položi pokrivala na glavo. Ta straža se je polagoma razmnožila v polk, obsegajoč dvanajst kohort. Po vojaško in samostansko žive; čisti so, trezni in zanesljivi, vdani visokemu nadškofu. Zato so jim izročena edina mestna vrata, da jih stražijo; ostro pazijo ondi, da se v mesto ne priklati kakšen krivoverec, ki bi begal ljudstvo. Tudi so slovesno obljubili večno uboštvo, tako da živi ves polk ob sami miloščini. Kaj dobro mu torej rabijo mestna vrata, ker mora vsakdo, najsi gre iz mesta, najsi gre v mesto, gologlavim benediktincem deliti miloščino!“

Začudim se: „Torej vedno uboštvo so obljubili vojaki vaši! Potem jim pa nadškof ne daje nobene plače?“

„Gotovo ne! Kakšnega pomena bi bilo sicer večno uboštvo? Na tem načelu je osnovan ves oddelek papeževe vojske, kolikor ga je v utrjenem ostrogu goriškem.“

„Ob čem pa živi?“

Televizija in nespečnost

Ameriški znanstveniki so ugotovili, da je nespečnosti marsikdaj kriva televizija. Težko zaspijo, če gledamo televizijski spored do konca, nato pa gremo naravnost v posteljo. Mnogo bolj je, da ugasnemo sprejemnik vsaj dve uri preden nameravamo leči k počitku. Ali pa si po končanem sporedu privoščimo kratek sprehod, ki nas sprosti in prijetno utruja. Ko gledamo televizijo, pazimo, da je soba primerno osvetljena in da ne sedimo preblizu sprejemnika.

Gledanje televizije je zelo utrudljivo: pred sprejemnikom se utrudimo dve do tri ure prej kot če bi brali, poslušali glasbo ali se zavzeto pogovarjali s prijatelji. Toda utrujenost, ki sledi gledanju televizijskega sporeda, ni tiste vrste, ki bi nas zazibala v sladko spanje. Po gledanju televizije se sicer zmanjša naša miselna delovna zmogljivost, nismo pa toliko sproščeni in umirjeni, da bi lahko takoj zaspali. Ko izključimo televizijski sprejemnik, potrebujejo naši možgani še dve ali tri ure, da se povsem umirijo in pripravijo na spanec. Toliko časa namreč še ostanejo v možganih živi vtisi, ki nam jih je posredovala slika na malem zaslonu. Dokler ne pozabimo na razburjenje in ne začutimo tudi telesne utrujenosti, toliko časa ne moremo zaspali.

Takšni so izsledki raziskav, ki so jih opravili znanstveniki na nekaj ameriških univerzah. Seveda ni bil njihov namen, da bi odvrgli ljudi od gledanja televizije. Priporočajo pa, naj bi tisti, ki imajo težave s spanjem, gledali televizijski spored drugače kot doslej. Sprejemnik naj ugasnemo vsaj dve uri preden nameravamo

zaspati. Če želijo sladko in trdno zaspali na primer opolnoči, naj bi ugasnili televizor najkasneje ob 22. uri.

Strokovnjaki tudi priporočajo, naj bi sedli pred televizor šele tedaj, ko poskrbimo za vse potrebno udobje.

PRIMERNA SVETLOBA

Slika na televizijskem zaslonu še zdaleč ni tako svetla, kakor se nam zdi. Če gledamo televizijo v temni sobi, se nam zato oči hitro utrudijo. Zenice se morajo preveč razširiti, čim bolj pa se zenice razširjajo, tem manj ostrja je slika, ki jo vidimo, pojasnjuje profesor dr. W. Weidlich iz Münchna.

Manj se utrudimo, če dodatno osvetlimo prostor, v katerem stoji televizor. Najbolje je, da prižgemo manjšo svetilko v bližini televizijskega sprejemnika. Svetloba ni premočna, zadostuje pa, da se nam oči lažje prilagodijo sliki na zaslonu. Paziti moramo, da se svetloba ne odbija od zaslona in da se ne zrcali v televizorju, kajti takšen odsev dodatno utruja oči.

PRIMERNA ODDALJENOST

Primerna oddaljenost, s katere spremljamo dogajanje na televizijskem zaslonu, naj bi znašala najmanj 2,40 metra. Če sedimo preblizu televizijskemu sprejemniku, preobremenjujemo svoje oči in možgane. Če je slika na zaslonu visoka 40 centimetrov, naj bi znašala razdalja med gledalcem in med televizorjem 2,40 metra. Ne smemo pa sedeti tudi predaleč od zaslona, prevelika razdalja namreč ravno tako utruja kot premajhna.

DODATNA ZAPOSILITEV

Ko spremljamo televizijsko oddajo, si prizadevamo, da naš pogled ni strmo uprt le v zaslon. Priporočljivo je, če ob gledanju televizije na primer pletemo, kvačkamo ali opravljamo kako drugo delo. Pazimo seveda, da je svetloba dovolj močna in da si ob dodatnem ročnem delu ne preutrujamo oči.

PRIMEREN STOL

Neudobno sedenje nas utruja in nam brani, da bi se sprostil. Strokovnjaki priporočajo, naj bi gledali televizijo leže. V ležečem položaju razbremenimo hrbtenico, že med gledanjem televizije si odpočijemo utrujene mišice. Predvsem otroci naj bi takrat, ko gledajo televizijo, ležali, in to na preprogi na tleh. Za odrasle priporočajo strokovnjaki udoben stol, na primer naslanjač, ki mu je mogoče spreminjati naklon naslanjala.

VEČERNA LAKOTA

Ali lahko medtem, ko gledamo televizijo, tudi jemo in pijemo? Strokovnjaki nimajo po-

mislekov, svetujejo pa, naj bi si sne preobremevali želodca s težko prebavljivo hrano in naj bi ne jedli čez mero. Najprimernejša pijača za tiste, ki gledajo televizijo, pa je po mnenju znanstvenikov mineralna voda. Mineralna voda ni kalorična, razen tega pa vzpodbuja in pospešuje prebavo.

Po končanem televizijskem sporedu se sproščimo. Gremo na krajši sprehod, da se razgibljemo. Če se gibljemo, namreč hitreje predelamo hormone, ki se naberejo v organizmu, kadar spremljamo razburljivo in napeto oddajo, pa naj bo to športni prenos ali filmska grozljivka. Šele tedaj, ko smo sproščeni in prijetno utrujeni, lahko brez težav zaspijemo.

Kako starši prepoznajo, ali je otrok zelo nadarjen

Ulriki bi bilo pribranjeno marsikatero gorje, če bi starši in učitelji že prej opazili, da je nadpovprečno nadarjena. Zaradi nevednosti in površnosti pa so njen inteligenčni kvocijent odkrili šele takrat, ko je bila stara 14 let, in če to po naključju. Kako starši spoznajo, da je njihov otrok nadpovprečno nadarjen? Kateri so znaki, po katerih lahko sklepajo, da je otrok bistrejši od vrstnikov? Znaki dopuščajo možnost izredne nadarjenosti.

- Zelo nadarjeni otroci pogosto potrebujejo manj spanja. Že kot dojenčki spijo manj kot njihovi vrstniki.
- Ti otroci pogosto govorijo že v starosti 8 do 12 mesecev, ali pa nasprotno začnejo govoriti mnogo kasneje kot njihovi vrstniki. Vendar se potem zelo hitro naučijo tekoče govoriti, hitro obvladajo govorico.
- Ti otroci shodijo zelo zgodaj ali pa shodijo kasneje od svojih vrstnikov. Pogosto tudi preskočijo obdobje kobacanja in plazenja in se takoj postavijo pokonci.
- Zelo so vedoželjni in radovedni. Hitro razumejo in njihove misli so osupljivo logične.
- V starosti od treh do štirih let se sami, brez tuje pomoči, naučijo pisati in brati.
- Zelo zgodaj se začno zanimati za določene stvari in področja. Imajo konjičke, ki jih gojijo vztrajno in z veliko mero prizadevanosti.
- So zelo občutljivi in pogosto tudi zelo nemirni.
- Pogosto se še drugače razlikujejo od svojih vrstnikov. Raje na primer berejo knjige, namesto da bi se s tovariši igrali in sproščali energijo v gibanju.
- Kadar iščejo stikov s soljudmi, se najraje obračajo na starejše od sebe. Lažje navezujejo poznanstva in prijateljstva s starejšimi od sebe.
- Na šolski red in disciplino so težko privadijo. Motijo pouk, so nemirni in glasni. Ali pa se zaprejo vase in nočejo sodelovati pri učenju.

Ni vseeno, kdaj se ženska odloči za obisk pri zdravniku in za preiskave, ki naj bi pokazale, kako je z njenim zdravjem. Zaradi mesečnega cikla se izvidi preiskav namreč spreminjajo, le ob določenih dneh pokažejo pravo stanje zdravja in boleznin. Ker se spreminja hormonska slika v ženskem organizmu, so tudi izvidi lahko zelo različni. Včasih so ženske bolj občutljive in bolj dovzetne za bolečine. Kdaj naj se torej odločimo za puljenje zoba, kdaj za rentgensko slikanje, kdaj je najprimernejši dan za operacijo? O tem seveda ne razmišljamo in ne odločimo, prav pa je, da se pogovori in posvetuje z zdravnikom in ga opozori na svoj menstruacijski cikel.

Nekatere preiskave lahko opravijo pri bolnici le v določenih dneh mesečnega cikla. Tako je za mamografijo (slikanje dojke) najprimernejši šesti do osmi dan mesečnega cikla (tako po menstruaciji), kajti le v tem času so izvidi jasni in zanesljivi. Zdravnik lahko takoj po menstruaciji najlažje ugotovi bolezenske spremembe na dojkah, za žensko pa je preiskava takoj po mesečni čišči manj neprijetna kot v drugi polovici mesečnega cikla. Takrat so dojke napete in občutljive, ker so bolj prekrvljene in ker se v tkivu nabere voda. Zdravnik tedaj tudi težje opazi bolezenske spremembe.

Za rentgenske preiskave spodnjega dela trebuha so najprimernejši dnevi v prvi polovici mesečnega cikla. Kasneje, ko že dozori jajčece, je ženska nemara zanosila, čeprav tega še ne ve. Rentgenski žarki lahko poškodujejo plod, temu pa se seveda poskušamo izogniti.

Tudi hormonska preiskava krvi in urina je najzanesljivejša v dneh, preden dozori jajčece, s preiskavami naj ženska ne odlašajo do sredine mesečnega cikla.

Pred obiskom pri zdravniku

Preiskava tkiva (na primer tkiva dojke, kadar obstaja sum za zločesto tvorbo), so najzanesljivejše v prvih dneh po menstruaciji. Vzorce tkiva z materničnega ustja in vratu je najbolje vzeti v drugi polovici cikla, potem ko jajčece že dozori in se v organizmu poveča količina hormona gestagena.

Ženske se tik pred menstruacijo slabo počutijo, telesno in duševno so manj odporne kot v preostalem času mesečnega cikla. To naj bi zdravniki upoštevali, kadar se odločajo za operacijo. Mnoge ženske so pred začetkom menstruacije živčne in razdražljive, telesna teža se jim poveča tudi za dva in pol kilograma (ker v tkivu zastaja voda).

To stanje imenujejo zdravniki predmenstruacijski sindrom. V teh dneh ni primeren čas za zahtevnejše kirurške posege, to velja tudi za dneve menstruacije. Vsi organi so takrat močno prekrvljeni, ob operaciji lahko bolnica brez potrebe izgubi veliko krvi. Kadar je operacija neizogibna, lahko zdravnik z zdravili pospeši menstruacijo, nikakor pa je ne sme odložiti.

Zdravnik seveda ne bo preložil življenjsko pomembne operacije samo zato, ker ima bolnica menstruacijo. Kadar pa gre za poseg, ki ga je mogoče načrtovati, je za žensko boljše, če se odloči za to v prvi polovici cikla, pa naj gre za puljenje zoba, za operacijo mandljev ali za manjši ginekološki poseg.

Ginekologi usklajujejo svoje zdravljenje z mesečnim ciklom bolnice, medtem ko drugi zdravniki še premalo razmišljajo o tem, kako pomembno je lahko dobro telesno počutje in splošno zdravstveno stanje bolnice za uspeh operacije ali za zanesljivost preiskav.

„Ob miloščini! Vsak teden ima posebna kohorta pri slehernem polku zlužbo, da berači po okolici. Ti vojaki jemljejo denar, jedila, vse, kar gre v vrečo ali žep. Take kohorte hodijo daleč naokrog; celo v Emono so že priberečile časih. Ali to ni prijalo gologlavi telesni straži, ki je menila, da ji tuja kohorta krati dohodek. Pripetilo se je celo, da so se zgrabili z orožjem, in da je tekla kri zaradi milodarov. Od tedaj papeževе kohorte ne smejo več v mesto!“

„To je res izvrstna organizacija,“ mislil sem si. „Koliko so stale vojske za prvega življenja mojega, sedaj pa ne stanejo ničesar!“

„Torej polk 'telesne straže' živi zgolj ob miloščini?“

„Gotovo! In priliko boedeš imel opaziti, kako izvrstno je vse urejeno v tem oziru.“

V tem času sva dospela tja, kjer je pri zidu izviral studenec. Močen curek je vrel iz zemlje in polnil kamnito korito, vloženo v tla. Potem se je odtekal po vodotoču in izginjal pod ozidje. Okrog tega vrelca so bile napravljene klopi; po zidu pa je viselo obilo posod, s katerimi se je lahko zajemala voda. Železni obroči so bili vzdani v steno, da je bilo moči nanje privezati živino, ako jo je kdo slučajno imel s sabo.

Pri tem vrelcu je obstal vseučiliški profesor, privezal mojega konja k steni in izpregovoril: „Odpočijva si nekoliko. Tukaj pijem vselej, kadar sem se navečerjal na kapiteljskem repišču! Tu pije sploh vsakdo, ki je na poti v mesto. Na tem mestu se smejo napiti celo hudodelniki, vpreženi v železnico, in to celo tedaj, kadar vozijo premilostivega nadškofa. Skratka: tu pije vse, in sicer iz stare navade, ukoreninjene v zgodovini naši. Torej pijva!“

Natočil je čiste vode in mi jo podal. Pil sem slastno, ker je bila to prva voda, katero sem pil po drugi svoji stvaritvi, in ker je bila to voda z zemlje slovenske!

„Praviš, da pijo tukaj vsi, ki so na poti v mesto, in to iz stare navade?“

„Iz jako stare navade! To je bilo za nadškofa Janeza IC. blagega spomina. Takrat je bil pri Sv. Jakobu vikarij Luka, mlad, čvrst duhovnik, vnet za slavo svojega stanu. Zelo obljubljen je bil ženskemu spolu, posebno mlademu. Tiste dni je umrl stari župnik Sv. Jakoba, in župnik je hotel biti vikarij Luka, ki je bil zelo zaobljubljen ženstvu, posebno mlademu. Ali škof Janez mu ni hotel dati župe, kar je vikarja Luko tako užalilo, da se je očitno uprl višjemu pastirju svojemu. Na trgu Sv. Jakoba je zasadil v zemljo prapor vstaje in pozval ženstvo vse župe sebi na pomoč. To je bila prva in zadnja ženska vstaja, o kateri pričajo listi zgodovine naše. Kakor en mož se je dvignilo razljučeno ženstvo, pobralo možem orožje, razdelilo se v kohorte in kakor nekaj amazone bojaželjno okrožilo vikarija Luko. Zgodilo se je to meseca malega travna 3919. leta in najzanesljivejši zgodovinarji nam pripovedujejo, da se je nadškof Janez sam tresel na prestolu svojem. Ali vendar se vikarij Luka na Sv. Jakoba trgu ni mogel držati dolgo. To pa zlasti zato ne, ker ga ni podpiralo moštvo, zakaj vsakemu zakonskemu možu šentjakobske župe vendarle ni bilo všeč, ako mu je drobna ženska lazila za vikarijem Luko.“

„Kako se je potem godilo vikariju?“ vprašal sem radovedno, ker so me obhajali nekaki spomini iz devetnajstega stoletja.

„Ko se je nabralo okoli 2000 močno oboroženih žensk, vrgel se je vikarij Luka z njimi preko Gradaščice v trnovsko predmestje, kjer ga je ženstvo tudi sprejelo kar najprisrčneje. Hipoma je imel vojske vsaj 4000 junakinj, oboroženih od nog do glave. Z njimi se je utrdil za Gradaščico in okrog cerkve trnovske. V tem taborišču je dva-

krat odbil naskok škofovskih vojakov, in s krvavimi glavami so le-ti bežali pred ženskami. Posebno in na prvem mestu se je odlikovala kohorta 'starih devic', katero si je vikarij Luka izbral za telesno stražo svojo. Ta kohorta je malone vsak dan udarila preko Gradaščice v mesto, kjer sta se širila strah in groza. Že se je menilo, da premaga vikarij Luka nadškofa Janeza in da posadi samega sebe na škofovski sedež, ali na nesrečo vikarijevo se je v kohorti 'starih devic' vzbudila ljubosumnost. Očitale so vikariju, bodisi upravičeno, bodisi neupravičeno, da kaže preveč simpatij do polkownice, ki je vodila šentjakobsko brigado ženskega spola. Ker se vikarij Luka menda ni popolnoma mogel opravičiti, uprla se mu je kohorta 'starih devic', z vihrajočim praporom prekoračila Gradaščico in prestopila v škofovski tabor. Od tedaj je blelada zvezda vikariju Luki, in skoro mu je odbila zadnja ura! Janez IC sam se je postavil na čelo vojski svoji in z njo potisnil ubogega vikarija z ostanki njegovih žensk k mestnemu zidu za trnovsko cerkvijo. Ali bitka je bila krvava! Oče je usmrtil hčer, sin mater in mož ženo! Na Zena, bili so silni časi, toda končno je vendarle podlegel vikarij Luka. Obkolili so ga na ozidju za trnovsko cerkvijo in drugače si ni mogel pomagati, nego da je skočil raz ozidje v veliko globočino, kjer se je pobil do smrti. Sam nadškof Janez je vodil bitko, in ko je bila zmaga dovršena, izdal je takoj splošno pomilostitev za vse krasne nasprotnice. Popoldne tistega dne je šel premilostivi škof iz mesta, da bi se ohladil na polju. Prišel je tudi do tistega studenca, in žeja ga je zmogla. Naliti si je dal kupo in jo izpraznil na čast slavne premage. Od tistih dob pa je ostala navada, da pije vsakdo pri tem studencu, bodisi da je na poti iz mesta ali na poti v mesto, in sicer pije na slavo premagi nadškofa Janeza IC.“

(Dalje prihodnjč)

Jugoslovanski in japonski strokovnjaki so bili kos gradnji, ki so jo razglašali za norost

Jugoslovanski elektroenergetski sistem je dobil novo okrepitev: delovati je začela reverzibilna hidrocentrala „Zajina Bašta“. Trije podatki iz njene „osebne izkaznice“ zbujujo spoštovanje: njena moč znaša približno 600 megavatov, v umetnem jezuru je prostora za 170 milijonov kubičnih metrov vode, višinska razlika 600 metrov pa je največja na svetu.

Gradili so jo jugoslovanski in japonski strokovnjaki. Za svoje delo so dobili najvišjo oceno in priznanje kolegov z vsega sveta, čeprav so na začetku gradnje mnogi zmagjevali z glavno in vse skupaj razglašali za avanturo. Te dni je bil naš gostitelj Radenko Nikolić, generalni direktor HE „Bajina Bašta“, s skupino strokovnjakov. Objekt so gradili devet let in šest mesecev, kar je mnogo več od prvotnih predvidevanj. Centrala je kratkoma doživela usodo več sto drugih investicijskih objektov, vendar se o tem tu pogovarjajo z nejevoljo. Zvedeli smo, da je stala 6,5 milijarde dinarjev, vsako leto pa bo pridobila približno milijardo kilovatnih ur električne energije. Porabniki bodo to dobivali ne glede na nihanje višine vode v Drini.

VODA „SE SELI“

Pri nas in po svetu vse več govore o prednostih reverzibilnih hidrocentral. Princip delovanja take centrala je, poenostavljeno povedano, takle: takrat, kadar sistem premore presežek energije, z agregatom črpajo vodo iz spodnjega umetnega jezera v zgornjega. Kadar energije ni dovolj, pa s spuščanjem vode iz zgornjega (skozi isti

agregat) v spodnje jezero pridobivajo potrebno količino električne energije. To pomeni, da agregati spreminjajo funkcijo po potrebi. V prvem primeru delajo kot sklop črpalke in motorja, v drugem pa kot sklop turbine in generatorja — od tod tudi ime reverzibilna, prečrpovalna hidrocentrala.

V primeru HE „Bajina Bašta“ je to konkretno pomenilo, da vodo črpajo iz Drine ob planini Tari čez 600 metrov visoko. Tega doslej niso naredili še nikjer na svetu. Za pretok vode so skozi goro izkopali več kot osem kilometrov dolg predor. Vsa zgodba o elektrarni ne bi bila razumljiva, če ne bi nekaj povedali tudi o tem, kako so ljudje noč in dan, iz leta v leto, meter za metrom premagovali goro. Pri graditvi predora in hidrocentrala je vsako leto sodelovalo povprečno 2000 zaposlenih. Med neizprosnim bojem s skalovjem je umrlo šest ljudi. Eden med njimi do zadnjega trenutka ni hotel zapustiti svojega buldožerja in, čeprav bi še lahko odskočil, je skupaj s strojem zgrmel v prepad. Druga dva sta umrla, ker sta hotela preveriti, zakaj mina ni eksplodirala; ko sta prišla do nje, pa se je zgodila nesreča. Njihova imena in imena treh njihovih tovarišev bodo vklesali v jez „reverzibilke“.

VZTRAJNI GRADITELJI

Odvodno-dovodni predor je dolg več kot osem kilometrov, njegov notranji premer pa znaša 6,3 metra. Pritisk vode v njem se giblje od 8 pri vstopni zgradbi do 13 barov pri vodni komori. Voda ima hitrost 126 metrov na sekundo, pri čemer dobi lastnosti trdnega telesa — na vse, na kar naleti, kratkoma poruši. Gradnja predora in vse, kar jo je spremljalo, so svetovni strokovnjaki razglasili za norost ali vsaj za prehudo tveganje. Sovjetski strokovnjaki pa so rekli, naj graditelji to delo opuste. Vendar so jugoslovanski strokovnjaki, skupaj z delavnimi in zavzetimi Japonci, izziv sprejeli in — zmagali.

Sedem kilometrov predora je prevrtala tako imenovana „krtica“. To je velikanski stroj, ki spominja na predpotopno žival in ki se je proslavil pri vrtanju predorov za pariško podzemeljsko železnico. Pripeljali so ga že leta 1975. Mnogi niso verjeli, da se bo obnesla v takem skalovju in ljudje so govorili: „To ni kraj za pariško damo.“

„PRIDNI SO „NORCI“

Vendar pa je „krtica“, napredujoča po meter (včasih tudi več) na dan, prevrtala goro v dolžini sedmih kilometrov, zadnjega pa so prebili ljudje. Sproti so izdelovali 35centimetrov debelo betonsko podlago. Graditelji so delali brez oddiha, zaradi česar so dobivali živčne zlome, gradbeno podjetje

Hidrotehnika, ki je v glavnem prevzelo ta del posla, pa je zamenjalo sedem vodnih ekip. Ko je naš gostitelj Radenko Nikolić komentiral te težave, je dejal:

„To so zmogli samo ljudje, ki ljubijo svoje delo. Žal je takih vse manj, teh nekaj, kar jih je še ostalo, pa smo razglasili za norce. Vidite, kako čislamo delo...“

Ali naj na primer omenimo gradnjo spodnjega cevovoda, dolžine 300 metrov in premera sedem metrov? Njegova trasa je zahtevala mnogo znojnih brezimnih junakov dela, zdaj pa povezuje strojnico z jezerom in akumulacijo. Leži 20 do 30 metrov pod zemljo.

Pri gradnji tega in zgornjega cevovoda so uporabili nove, v svetu doslej neznane metode. Vendar si obiskovalec ne more kaj, da ne bi občudoval strojnice, ki je vkopana 38 metrov globoko. V njej sta dva reverzibilna agregata. Z njima vodo iz zbirnega jezera že obstoječe HE „Bajina Bašta“ črpajo v jezero na Belem Rzavu, na gori, v nasprotni smeri pa agregate uporabljajo za pridobivanje električne energije.

TEHNOLOGIJA V „SRCU“

Radenko Nikolić nam je hotel ponazoriti, kolikšne so bile težave pri gradnji strojnice. Povedal nam je, da so Japonci — njihova tehnologija je vgrajena v „srce“ nove hidrocentrala — sprva govorili, da „ni problemov“, nazadnje pa so priznali, da so se utrudili. Od strokovnjakov japonske družbe Toshiba smo zvedeli, da ima reverzibilna hidrocentrala v Bajini Bašti največji vodni padec na svetu, pa tudi, da imajo agregati izjemno veliko zmogljivost in da obratujejo pri izjemno velikih hitrostih. Povedali so, da vgrajena oprema ustreza tolikšnemu padcu, na kakršnega v svetu do nedavnega niso smeli niti pomisliti.

Med obiskom v prvi jugoslovanski reverzibilni hidrocentrali v Bajini Bašti so nam povedali, da je Drina po razpoložljivem energetskem potencialu in velikosti akumulacijskega prostora med jugoslovanskimi rekami na prvem mestu. Vendar je njen vodni režim med letom zelo neizenačen. Tega pomanjkanja sedanja HE „Bajina Bašta“ ni mogla odpraviti, drugače pa je bilo z njeno mlajšo „sestro“, reverzibilno hidrocentralo.

Stara elektrarna namreč sodi med najbolj ekonomične v državi, vendar pa takrat, kadar je višina vode v Drini nizka ne more obratovati s polno močjo. Zato je pri dosedanem delu vsako leto izgubila povprečno 150 do 200 milijonov kilovatnih ur. Poleg tega so dispečerji ponoči in v času, ko Drina naraste, le z največjimi težavami razporejali presežek. Nova hidrocentrala je te pomanjkljivosti odpravila.

NAUK ZA POTOMCE

O Drini marsikdo trdi, da je dar narave. In izliva Belega Rzava na planini Tari, kjer so zgradili zgornje akumulacijsko jezero, skorajda ni mogoče opisati. Tudi tu je narava nakopičila lepote in človek je nekaj tega dodal, da bi bilo še lepše. Najrejenih je 40 kilometrov ceste na goro, vodovod pa nova naselja, ki spominjajo na stara, vendar so tudi lepša in udobnejša. Graditelji hidrocentrala imajo navado reči, da poleg nje grade še mnogo drugega, kar sodi zraven — to pomeni bogatejše in srečnejše življenje, Tu, na Tari, najlepši srbski gori, so bili zares dosledni tako pri glavnih kot stranskih delih. Brez pretiravanja lahko rečemo, da si bodo njihovo delo zapomnile tudi bodoče generacije.

Delo

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 10. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Zadeva s Slixom — 12.05 Risanka — 12.15 Prizma — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Madita — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Made in Austria — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 11. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Tirolski advent — 11.25 Val d'Isere: super veleslalom — 13.00 Uredništvo — 14.25 Žena mojih sanj — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 Iz mladinske serije „Pustolovci danes“ — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Statvimo, da... — 22.05 Šport — 22.25 Klimbim — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 12. 12.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Naša šola — 14.55 Veliki Watlandi — 16.30 Zrcalne slike — 16.45 Črkarski hudič — 17.15 Risanka — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Operni vodji — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Adventni pogovor — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 La Cenerentola — 22.50 Šport in poročila.

PONEDELJEK, 13. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Zenskar — 11.45 Moja najbolj priljubljena zgodba — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Madita — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 To je ostalo od dvoglavega orla — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 McCloud — šerif v New Yorku — 22.15 Šport — 22.45 Poročila.

TOREK, 14. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Veliki Watlandi — 12.05 Može brez živcev — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne pustolovščine Dicka

Turpina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Zrcalne slike — 22.15 Literaturna revija — 23.00 Šport — 23.25 Poročila.

SREDA, 15. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska oddaja — 10.35 Divja vožnja med polom in palmami — 11.20 Čudna zemlja — 11.45 Argumenti — 13.00 Uredništvo — 17.00 Zamenjani princ — 17.30 Madita — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tele-ski — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vrata s sedmimi ključavnicami — 21.45 „Kje se nahajam?“ — 22.15 Šport — 22.45 Poročila.

ČETRTEK, 16. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.15 Glasbila — 10.30 Žena mojih sanj — 12.05 Color classics — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Madita — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 19.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Grad s poznimi gostiti — 21.25 Hrvaška — 22.15 Šport in poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 10. 12.: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Naša šola — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.15 Otroci pripovedujejo... — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prezezi — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.20 Politika v petek in Deset pred deseto — 22.20 Cincinnati Kid — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 11. 12.: 16.15 Dunaj in njegova glasba v anekdotah — 17.00 Draga družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Sport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.0 Primer za ljudskega odvjetnika — 20.1 Mirandolina — 22.00 Jerry Cotton — Smrt v rdečem Jaguarju — 22.35 Sto mojstrov in — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 12. 12.: 14.00 Športno popoldne — 16.30 Adventno petje — 17.00 Prezezi — 17.45 Glenn Campbell — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj dejanja — 21.50 O filmu — 22.35 Uporniki iz Liang Shan Po-a — 23.20 Sto mojstrov in — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 12.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Potovanja nekega klateža — 18.55 Risanka — 19.00 Kam s strahom? — 19.15

Otroci pripovedujejo... — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družina Merian — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Alice — 23.50 Poročila.

TOREK, 14. 12.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Orientacija — 18.30 Palovanja nekega klateža — 18.55 Risanka — 19.00 Kam s strahom? — 19.15 Otroci pripovedujejo... — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdečo belo rdečem — 21.03 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 15. 12.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Potovanja nekega klateža — 18.55 Risanka — 19.00 Kal s strahom? — 19.15 Otroci pripovedujejo... — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.05 Nič novega pod soncem — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 S pisalne mize — 22.30 Avstrijski kabaret — 23.15 Poročila.

ČETRTEK, 16. 12.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Potovanja nekega klateža — 18.55 Risanka — 19.00 Kam s strahom? — 19.15 Otroci pripovedujejo... — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Udo Jürgensova predstava — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 10. 12.: 9.20 Propagandna oddaja — 9.25 Limone: Slalom za ženske, prenos — 11.55 Limone: Slalom za ženske, prenos — 16.15 Poročila — 16.20 Dvojčka — 16.5 Slalom za ženske, posnetek iz Limona — 17.5 Čez tri gore — 18.25 Obzornik — 18.40 Spoznavanje naše naravne dediščine — 18.55 Za zdravo življenje — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Koncert o Dnevu človekovih pravic in 35-letnici sodelovanja z UNICEF-om — 21.35 Zrcala tedna — 21.55 Nove tigrove brigade — 22.55 Poročila.

SOBOTA, 11. 12.: 8.00 Poročila — 8.05 Mišje prigode — 8.15 ZBIS — Ela Peroci: Modri zajec — 8.30 Samo Katka — 9.00 Dvojčka — 9.30 Pisani svet — 10.00 Povezave — 10.50 Komur se posreči ogreti in oživetvi samota, ta je osvojil svet — 11.25 Val d'Isere: Superslalom za moške, prenos — 13.00 Ljudje in zemlja — 15.20 Poročila — 15.25 Rajen za boj — 16.55 Košarka Jugoplastika: Zadar, prenos — 18.30 Naš kraj: Strane — 18.45 Ciciban, dober dan — 19.05 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.20 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Sobotna TV križanka — 21.35 Lepi par — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 12. 12.: 9.10 Poročila — 9.15 Živ žav — 10.00 Človek in pol — 11.05 TV Kažipot — 11.25 Slovenski pihalni orkestri — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 14.15 Živeti z naravo — 15.00 Sled, drama — 15.50 Poročila — 15.55 Rokomet Metaloplastika: Steoja, prenos — 17.20 Športna poročila — 17.30 Kačji strup — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.25 TV in radio nočaj — 19.25 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Kože, nadaljevanka — 21.15 Športni pregled — 21.45 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 12.: 8.35 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Povezave — 17.55 Tretje obdobje — 18.25 Obzornik — 18.45 Za mlade, mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nočaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Everesto, norveška drama — 21.00 Kulturne diagonale — 21.40 V znamenju.

TOREK, 14. 12.: 9.20 Propagandna oddaja — 9.25 Courmayeur: Slalom za moške, prenos — 11.25 Courmayeur: Slalom za moške, prenos — 15.20 Šolska TV — 16.35 Poročila — 16.40 Mišje prigode — 16.50 Mali svet — 17.25 Slalom za moške, posnetek iz Courmayerja — 18.25 Ljubljanski obzornik — 18.40 Čas, ki živi: „V imenu fašizma“ — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vre-

me — 20.00 Sarajevo: Slovesna otvoritev športne dvorane Zetra, prenos — 20.50 Berlin, Alexanderplatz — 22.40 Poročila.

SREDA, 15. 12.: 8.35 TV v šoli — 12.55 Nagomet Jugoslavija: Wales, prenos — 17.20 Poročila — 17.25 Ciciban, dober dan — 17.40 Samo Katka — 18.10 Okrogli svet — 18.25 Koroški obzornik — 18.40 Niške zborovske slovesnosti — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Pusta dežela — 21.30 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.35 Miniature — 21.5 Poročila.

ČETRTEK, 16. 12.: 9.20 Propagandna oddaja — 9.25 Pinacavallo: Slalom za ženske, prenos — 11.55 Pinacavallo: Slalom za ženske prenos — 15.15 Šolska TV — 16.30 Poročila — 16.35 Pedenžep — 16.55 Slalom za ženske, posnetek iz Piancavalle — 17.55 Mozaik kratkega filma: Training mladih atletov — 18.25 Obalno-krški obzornik — 18.40 Po sledeh napredka — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nočaj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Glasbeni četrtek — 21.10 Portreti — 21.30 V znamenju.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 10. 12.: 14.10 Koroški obzornik — iz kulturnega življenja.

SOBOTA, 11. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 12. 12.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 13. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Zbori pojo

TOREK, 14. 12.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Minute z... — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 15. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Solistična glasba — Naša beseda — 21.00 25 let Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu — diskusija.

ČETRTEK, 16. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magacin.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, telex 42086 sindok a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 52 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z a. j. Drava, Celovec - Borovlje

Izlet v zasnežene planine

Tisti časi, ko si pozimi vrgel nahrbtnik v kot, to se pravi, da si se za ta čas odpovedal goram, so mimo. Danes je že tako, da so gore pozimi prav tako ali pa še bolj privlačne, ker se je treba bolj potruditi, da dosežeš svoj cilj. Včasih je bilo tako, da je bila planinska dejavnost pozimi v glavnem v prirerjanju predavanj, gore pa so planinci gledali iz daljave in nestrpnno čakali na pomlad, da se stopi sneg, da postanejo spet dostopne.

Z veseljem lahko ugotovimo, da so našim planincem gore pozimi prav tako ali pa še bolj privlačne, saj so stalno v njihovem objemu. Slovensko planinsko društvo Celovec je v nedeljo spet vabilo na izlet v Karavanke. Zbrali so se v svoji planinski postojanki „Koči nad

je najvišja točka na poti na Borovščico (planina pod Jepo), se nam je odprl pogled na južno stran na Jepo s svojimi vzhodnimi podložniki. Iz hladne teme smo se prevalili na sončno stran, kjer vodi steza tik ob vznožju vzhodnega ostena Komnice na Borovščico, s planinsko postojanko Berta-Hütte (ni oskrbovana). Ker so bili nekateri med nami bolj slabo opremljeni — verjetno so računali, da bo manj sever proti razglednemu vrhu Komnena — smo opustili načrt, da nadaljujemo pot na Jepo in zavili na nico (Ferlacher Spitz). Gor grede je močno pripekalo sonce. Senčni predeli so tvorili čudovite oblike — v led in sneg okovane skale in drevje so dajale vtis, da si v globoki trdi in neizprosni zimi, takoj

nad Košute. Prvi pogled ko smo prišli na vrh, pa se nam je uprl proti Bleščeci, ta pa je bila pokrita z gosto meglo. Čez kakšno uro pa je le zginila in zagledali smo jo, našo drago planino s planinsko postojanko, ki se je kopala v soncu in nas vabila, da se vrnemo v njeno okrilje. In res smo se poslovili od tega razglednega vrha, ki nas je obdaril s tolikimi lepotami in užitki, da nam bo ta izlet ostal v nepozabnem spominu.

Zima in ptice

Bližamo se zimi, tistemu času, ki je zlasti zelo usoden pticam. V mrazu in snegu bi mnoge ptice prav gotovo poginile, če ne bi bilo dobrih ljudi, ki jih krmijo.

Dragi bralci, pripravite vaše ptičnice in nabavite si hrano, ki jo boste dali pticam, da bodo dobro preživele zimo. Vendar pozor, že pri ptičnici nastane problem, ker ni vsaka pripravna, predvsem mora biti tako izdelana, da ptičjak ne pride v dotik s hrano. Takšne odgovarjajoče ptičnice dobimo v mestu ali pri naših zadrugah po naših krajih. Prav tako ni enostavno krmiti ptice, ker različne ptice jedo različno hrano; od semen preko sadja do maščob. Nekaj osnovnega pa si je le treba zapomniti v zvezi s hrano, da pticam ne smemo dati soljene ali začinjene hrane in svežega kruha, ker to pomeni ptičjo smrt, česar pa seveda nečemo, da bi se zgodilo. Torej pozor!

Krmljene ptice ob zimskem času je povezano tudi s spoznavanjem najrazličnejših vrst ptic, ki se v jatah zbirajo okoli ptičnice in zobljejo hrano. To spodbuja tudi ljudi, da se začnejo zanimati za imena ptic in tako postajajo neke vrste ornitologi (ptičjeslovci).

Za boljše spoznavanje ptic priporočamo, da si nabavite primerne strokovne knjige. V celovski knjigarni „Naša knjiga“ dobite zanimivo knjigo Iztoka Geisterja „Slovenske ptice“, potom katere lahko ugotovite vsako ime in tako prodrete v skrivnost ptičjeslovja.

Torej najlažje in najenostavnejše spoznavanje imen ptic se odvija pri krmiljenju. Tako koristite pticam in samim sebi, saj pri tem odkrivanju ptičjih imen sami mnogo pridobite in tudi ljubke ptice vam bodo zelo hvaležne.

Nov dekan

Krška škofija je pred kratkim izvedla več imenovanj. Tako je bil za novega dekana v rožeški dekaniji imenovan logavaški župnik Martin Hotimitz, star 46 let. On je nasledil prejšnjega dekana msgr. dr. Janeza Hornböcka. Župnik Franc Hudl iz Kaple na Dravi pa je bil imenovan za dekanovega namestnika.

S 1. februarjem bo dr. Michael Maier prevzel Urad generalnega tajnika Katoliške akcije Krške škofije. Dr. Michael Maier je naslednik dr. Reinharda Lebersorgerja, ki je v privatnem gospodarstvu prevzel novo nalogo.

Cerkvenim predstavnikom želimo v okviru njihovega novega delokroga mnogo sreče in zadovoljstva.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 9. decembra 1982

Za 100 din dobite	23.00 šil.
Za 100 din plačate	28.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.19 šil.
Za 100 lir plačate	1.28 šil.
Za 100 mark dobite	694.00 šil.
Za 100 mark plačate	710.30 šil.

Bilčovs

Na seji občinskega odbora je župan Hanzi Ogris prebral tri predloge, ki jih je stavila Enotna lista. Tu gre prvič za uvedbo naziva častni občan, ki naj bi ga prejeli zaslužni občani; drugič, da se namesti tabla za plakatiranje in tretjič, da župan ukrene vse potrebno, da zamenjajo piktogram v šoli z napisi. Te predloge bo obravnavalo najprej občinsko predstojništvo.

Občinski odbor je nadalje na seji soglasno odobril pogodbo s stanovanjsko zadrugo „Kärntner Heimstätte“ za gradnjo 12 stanovanj v neposredni bližini Bilčovsa. Iz pogodbe je razvidno, da bo občina dala na razpolago ustrezno zemljišče ter da bo imela po preteku 80 let pravico odkupiti stanovanjsko poslopje po razmeroma ugodni ceni. Najemnina za stanovanje bo znašala približno 25 šilingov za dvakratni meter, tako da bo stalo stanovanje z 80 kv. metri 2500 šil. na mesec. Z gradnjo bodo začeli predvidoma že prihodnje leto.

Občinski odbor je obravnaval tudi razne predloge za prenamembo zemljišč in se skoraj v vseh primerih strinjal z mnenji deželne ustanove za načrtovanje in prostorsko urejevanje.

Kakor je znano smo pred nedavnim otvorili lepo sodobno urejeno ljudsko šolo, stara pa je sedaj seveda prazna. In jasno je, da ne bo ostalo vedno tako. Načrt, kako bodo spet zasedli šolo, je že narejen: vsako društvo - SPD „Bilka“, Landjugend in Sängerrunde — dobi svojo sobo, nadalje Glasbena šola in pa Bauhof. Slednji bo imel tako svoje lastne prostore za orodje in gradbene naprave.

Termin za avtocesto

Z zasedanja koroškega deželnega zbora smo zvedeli, kakšni so termini za izgradnjo južne avtoceste na Koroškem. Poročilo je podal referent za gradnjo cest namestnik deželnega glavarja Stefan Knafl.

Leta 1984 bo zgrajena polovična avtocesta od ziljskega mosta na Brnci do Podkloštra; druga polovica te avtoceste pa bo zgrajena leto pozneje (1985). Leta 1986 bodo podaljšali avtocesto od Podkloštra do državne meje in od Twimberga do Volšperka, vendar samo kot „polovička“. Leto kasneje pa bo zgrajena tudi druga „polovička“. Prav tako bo leta 1987 dograjena avtocesta iz Volšperka do Šentandraž v Labotski dolini in priključek na južno avtocesto iz Ziljske doline. Knafl in namestnik deželnega glavarja Erwin Frühbauer sta za čimprejšnjo izgradnjo južne avtoceste na Koroškem, stroški pa bodo predvidoma znašali 22,3 milijarde šilingov.

Napaka spet odpravljena

Razpoke, ki so se pred dobrim mesecem pojavile na tlačnih ceveh območja elektrarne Malta in propuščale vodo, so spet „zamašene“, to se pravi zavarjene. 90 delavcev je bilo en mesec zaposlenih, da so odpravili to napako, ki je imela za posledico, da elektrarna en mesec ni mogla delovati in proizvajati potrebni električni tok. Kakor smo že poročali v našem listu, so se razpoke pojavile na tistih mestih, ki so bila privarjena na sedla, ki oklepajo tlačne cevi. Pri odpravljanju teh napak so montirali nova sedla, ki pa sedaj niso privarjena. Skupno so namestili 344 sedel za tlačne cevi, katerih dolžina znaša 1840 metrov. Prejšnji petek so spustili spet vodo v te cevi in tako obnovili proizvodnjo električnega toka.

Kdo bo plačal to milijonsko škodo, je pa zelo pereče vprašanje in smo zelo radovedni, kako se bo rešil ta problem.

Pot - Nejc Zaplotnika

Pred nedavnim je Cankarjeva založba v Ljubljani izdala knjižico v žepnem formatu, ki jo je napisal znani kranjski alpinist Nejc Zaplotnik in se imenuje POT. Vsem, predvsem planincem priporočamo, da imajo v svoji knjižnici to nadvoze zanimivo knjigo, ki jo dobite v celovski „Naši knjigi“, Paulitschgasse 5-7 in stane 45 šilingov. Kdo je Nejc Zaplotnik pa vam povedo naslednje vrstice: Nejc Zaplotnik je eden najboljših in najuspešnejših jugoslovanskih alpinistov. Svoje življenje brezkompromisno podreja alpinizmu, zato ni naključje, da je edini Jugoslovčan in eden zemljanov, ki je stal na vrhu treh osemtisočakov — tudi na Everestu, najvišjem od najvišjih.

Poleg plezalnega talenta ima tudi dovolj pripovedne sposobnosti, da zmore vrhunske vzpone podati enako uspešno tudi v literarni obliki. Napeto, brez predaha, mu sledimo po plezalnih smereh v naših Alpah in Dolomitih, skupno smo z njim v kilometer visokih granitnih ploščah Amerike, na vročem ledu Afrike, zapuščamo umrlega prijatelja na Gašerbrunu ni segamo po kitajski piramidi na vrhu Everestu.

Kljub temu pa je njegova POT le za površnega bralca samo pustolovska pot po gorah in stenah, po prepadih in brezpotjih. Obenem je to pot skozi življenje, skozi iskanja in preizkušanja, razočaranja in zmage. POT Nejc Zaplotnika ni samo njegova pot, to je lahko tudi moja, tvoja. Če že ne za smer, smo Nejc — enemu izmed nas — hvaležni za vprašanja o smeri. Kajti srečujemo jih na vsej POTI, pojavljajo se neusmiljeno kot kilometrski kamni ob cesti. Pot polna dvomov, hkrati pa hvalnica življenju.

„Kdor išče cilj bo ostal prazen, ko ga bo dosegel, kdor pa najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi.“

Arihovo pečjo“ na planini Bleščeci, od koder so se najbolj srčni podali proti Jepi. Da niso vsi šli, je treba pripisati megli, ki je gosto pokrivala planino. Par ur pozneje jim je bilo pa zelo žal, da so ostali v koči, ker se je napravil lep čudovit dan. Že nad planino v tistem strmem grabnu sredi gozda se je začel sneg in postajal vedno globlji. Tik predno se pride na Planjo — vodoravni del, kjer pot zavije na desno, se je odprl prvi pogled na megleno morje iz katerega so kukali okoliški hribi. Bil je fantastičen dan. Na Komniških vratih, kjer

poleg na sončni strani pa se je topil sneg in padal z vej kot spomladi.

Z vrha komnice se nam je nudil veličasten pogled na bližnji sosedo Jepo, vso odeto s snegom izza katere so nas pozdravljali Julijci — Škrlatica, Špik, Jalovec, Mangart, Viš in Montaż. Pod nami je bilo vse v beli megli, iz katere so nas iz daljave pozdravljali Großglockner, Hochalmspitze, Krške Alpe, Svinška planina, Golica (Koralpe) itd. Lep pogled je bil v Karavanke na Golico, Stol, Obir in tja na Peco. Tudi Kamniške Alpe so kukale iz-

Miklavževanje po Koroškem

Kot po navadi je bilo tudi letos celo vrsto miklavževanj, kjer je Miklavž ob tej priložnosti obdaril otroke in pa tudi posvaril, če niso bili pridni. Miklavževanja so bila po večini povezana s kulturnim sporedom. Tako je bilo tudi v Ločah nad Baškim jezerom, od koder smo prejeli sledeči prispevek:

Do zadnjega kotečka zasedena Pušnikova dvorana je bila v nedeljo prizorišče Miklavževega večera v Ločah. Polni radovednega pričakovanja, pomešanega s trohico strahu so bili otroški obrazi uprti proti vratom, skozi katera bi se moral prikazati veliki dobrotnik otrok. Mlado in staro je najprej pozdravil predsednik društva v obeh deželnih jezikih, nato pa so zadonele tamburice pod vodstvom Erike Wrolich. In prav ob teh zvokih je prišel marsikomu navzočih v spomin prvi javni nastop tega ansambla pred petimi leti, prav na ta večer. Nekdanji otroci doraščajo v mladenke in mladeniče — od današnjih 22 igralcev jih je nekako polovica od vsega začetka pri zboru, v čigar sestavu je doslej sodelovalo domala 50 tamburašev.

Za temi instrumentalisti se je oglasil otroški zbor, za katerega skrbi Irena Černut. Ob pozdravni pesmi Miklavžu je le-ta vstopil v dvorano in svetlikajoče oroške oči so spremljale vsak njegov korak z rahlo boječnostjo, da mu le ne sledi kak nezaželen spremljevalec. „Naš Miklavž pozdravljen bod“ — slovensko in nemško, enako gladko teče slavčkom beseda in melodija iz mladih grl, tudi če je materin jezik pri temu ali onemu različen. In prav to dejstvo nas lahko navdaja z zadovoljstvom. Pri teh nadebudnih pevcih je treba posebno omeniti „solista“ Marjana Kargl-a, ki je komaj letos šele pričel hoditi v šolo.

Miklavž, vidno ganjen od prisrčnega sprejema je želel še dodatek in mladi umetniki so mu dokaj radi ustregli. Tako so dijaki slovenske gimnazije iz tukajšnje okolice prikazali kratko igrico: „Trije dolgi nosovi“. Razveseljiva je ugotovitev, da je bilo opaziti tudi v tej pičli predstavi že nekatere prave talente med mladino. Ne bi bilo torej napak poskrbeti v bodoče tudi za postopno odrsko dejavnost v društvu.

Po teh lepih nastopih je Miklavž radevolje segel v svoj koš in obdaril vse otroke; za vsakega je našel toplo besedo, ga pohvalil, včasih tudi dobrohotno posvaril. Tudi ob tem je prišlo do marsikaterega prisrčnega prizora, ko so obdarovanci skušali pokazati Miklavžu svoje spretnosti v besedi in pesmi. Tischlerjeva Širica je ob tem verjetno govornila vsem njenim sovrstnikom iz srca, če je izrazila v pesmici željo, da bi bela zima tudi „krampus“ vzela s seboj.

No v takem prijetnem vzdušju je mineval lep otroški večer in Miklavž je kar nekam težko zapustil veselo družbo. Ob slovesu je pozval vse nastopajoče še bolj in še z večjo vnemo hoditi na vaje, se marljivo učiti in vaditi, da bo slišal od njih prihodnje leto, kaj da so se bili medtem naučili.

Obvestilo Slovenske športne zveze

Slovenska športna zveza obvešča svoje člane in ljubitelje zimskega športa, da bo tudi v letu 1983 organizirala

SMUČARSKI TEČAJ

Kot običajno, bo tečaj v času energetskih počitnic, torej od 13. do 19. februarja 1983 v Saalbach/Hinterglemm.

Cena tečaja znaša 3.100 šilingov na osebo. V ceni je zajeto: 6 polpenzionov, 5-dnevna vozovnica za vlečnice in sedežnice, prevoz z avtobusom iz Celovca v Saalbach in nazaj, kakor tudi dnevni prevoz na smučišča. V ceno je seveda vključena tudi cena smučarske šole, ki bo udeležencem na voljo v dopoldanskih urah.

Prijave postanejo veljavne z naplačilom 700 šilingov na Posojilnico Celovec.

O d b o r